Informativno-političko glasilo

Bunjevačke Novine

www.bunjevci.net

Subotica, jun 2017. - Godina XIII - Broj 144 - Cina: 50 dinara

ISSN 1451-2505

Bliži se vrime risa

Bunjevački Nacionalni Savet

Национални савет буњевачке националне мањине
Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine
National Council of the Bunjevac Ethnic Minority

Slušajte radio emisije na bunjevačkom jeziku

„Bunjevačka rič"

Radio Novi Sad (100 MHz) petkom od 14,15 sati
Radio Subotica (104,4 MHz) nedeljom od 9,30 sati

„Subotica na bunjevačkom"

Radio Subotica (104,4 MHz) subotom od 9,45 sati

Slušajte „Bunjevački radio"
www.boc.rs

Gledajte TV emisiju na bunjevačkom jeziku

„Spektar"

Radio televizija Vojvodine, drugi program, nedeljom od 17,30 sati

Pratite nas na internetu

www.bunjevci.net

Bunjevački nacionalni praznici:

2. februar, *Dan Velikog prela*

23. februar, *Dan osnivanja prvog Nacionalnog savita*

15. avgust, *Dan Dužijance*

25. novembar, *Dan Velike narodne skupštine Srba, Bunjevaca i ostali Slovena*

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA
IZ OBLAKA RAŠIRILA KRILA,
OJ BUNJEVČE PROBUDI SE SADA
STAREŠINO SUBOTICE GRADA.

MENE MATI UČILA PIVATI
PIVAJ SINE DA BUNJEVCI ŽIVE,
NEK NAM ŽIVI NAŠA MILA BAČKA,
TAMBURICA, PISMA BUNJEVAČKA.

NE ZOVEMO SAMO BOGATAŠE
VEĆ I DRUGE STANOVNIKE NAŠE,
JA SAM SINAK SUBOTICE GRADA
NE DAM VIŠE DA MOJ NAROD STRADA.

BUNJEVAČKA SVEČANA PISMA

OSNIVANJE I FUNKCIONISANJE NIU „BUNJEVAČKOG INFORMATIVNOG CENTRA" POMOGLI

MINISTARSTVO KULTURE REPUBLIKE SRBIJE

POKRAJINSKI SEKRETARIJAT ZA INFORMACIJE AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINA

Informativno-političko glasilo
BN Bunjevačke Novine

Informativno-političko glasilo bunjevačke nacionalne manjine

Godina XIII Broj 144
Jun 2017.
Cina 50 dinara
Izlazi prve nedilje u misecu

Izdavač:
NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR" - Subotica

Osnivač izdavača:
NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

Direktor NIU „BIC":
Mirko Bajić

v.d. glavnog i odgovornog urednika „Bunjevački novina":
Nikola Stantić

Redakcija:
Nikola Stantić
Ksenija Stojičić (gradska hronika)
Tamara Babić (kultura)
Ružica Parčetić (Sombor)
Siniša Tikvicki (on-line izdanje)
Boris Bajić (sekretar Redakcije)

Stalni saradnici:
Ana Vojnić Kortmiš, Tihomir Kujundžić Matković, Milan Stepanović, Zvonko Stantić, Eva Kovač Pečkai

Tehnički urednik:
Nikola Stantić

Fotografija:
Nikola Stantić

Naslovna strana:
Bliži se vrime risa

Adresa:
Trg cara Jovana Nenada 15/2,
24000 Subotica
Telefon/fax: 024 523-505
e-mail: bic@bunjevci.net

Štampa:
Rotografika Subotica

Tiraž:
1.000

Dizajn:
Studio Trid Beograd

Distribucija:
„Press international" - Novi Sad,
„Centrosinergija" d.o.o. Novi Beograd

List je upisan u Registar javnih glasila Agencije za privredne registre Republike Srbije pod registarskim brojem: NV000430
COBISS SR-ID 133482759

CIP - Katalogizacija u publikaciji Biblioteka Matice srpske, Novi Sad
659.3(=862)

Rič urednika

Poštivana čeljadi,

Od malena nas kroz izreke i poučne pripovitke uče da je važno pazit na familiju, da je važno bit složan, a te, „dičije lekcije", se često zaboravljaje.

Lipo je, međutim, kad ima sloge, a Bunjevci su po složnom životu bili poznati. Kroz tekstove naše saradnice Ane Vojnić Kortmiš često možemo vidit baš primere kako se život Bunjevaca odvijo u slogi, ne samo u okviru familije, nego je to bio život koji je bio u slogi sa prirodom, pravilima života...

Naravno, u današnje vrime nije tako često da po 2-3 generacije žive pod istim krovom, kako je to bilo na kadgodašnjim salašima. I sam život je dosta uznapridovo, al nam sloga triba i danas. Zato smo se i prijatno obradovali kad smo positili okupljanje familije Romić na Bikovu. Salaš, na kojem su odrasli se prodaje, a oni su iskoristili priliku da se još jedared okupe, site se kako je to bilo kad su bili mali, al i da učine dragost onima koji su sad dica.

Triba nam sloge i u našoj borbi za ostvarivanje prava, i o tom često pišemo. Pisali smo da je bilo problema na relaciji izmed NSBNM i Bunjevačke matice. Sa Izborne skupštine Matice stižu obećanja da će nadalje saradnja bit bolja, te da u svakoj porodici postoje nesuglasice, al i načini da se one privaziđu.

Sloga se pripoznaje i u riči „savez", a upravo je Savez bačkih Bunjevaca proslavio 10 godina postojanja. Ima ko politiku voli, ima ko ne, al se ne mož ne spomenit velik uticaj ove političke partije, koja se sistematski bori za prava bunjevačke zajednice.

Strana 4-5

Strana 6

Strana 10-11

Strana 12

Strana 13

Strana 16

Sadržaj

4-5
Decenija borbe za Bunjevce
5
Podrška značajne organizacije
6
Sastanci oko novog Zakona
7
Brajović pozdravio napridak
10-11
Veljko Vojnić – nov pridsidnik
12
„Grana mala, al fina"
13
Kritička misao Bunjevaca
15
Fijakeri ponovo na sokacima
16
Kraljice obalazile kuće
20-21
Kad čeljad nisu bisna, nije ni kuća tisna... a tek salaš

Ako i vi želite da vam poštaš svakog prvog u misecu donese „Bunjevačke novine" pritplatite se na nji.
Godišnja pritplata je 600 dinara (sa ptt troškovima).
Platit možete na naš tekući račun: 200-2642360101825-19 (Poštanska štedionica)
sa naznakom za pritplatu.
Godišnja pritplata za inostranstvo je 20 evra.
Posli uplate nazovite nas kako bi upisali vašu kućnu adresu: 024 523-505

SAVEZ BAČKIH BUNJEVACA OBILUŽIO VRIDAN JUBILEJ

Decenija borbe za Bunjevce

U maju 2007. godine registrovana je politička stranka pod bunjevačkim imenom – Savez bačkih Bunjevaca. Od registracije do danas prošlo je već deset godina, a posli decenije rada iz rukovodstva SBB-a ističu da njim se ciljovi nisu prominili, te da su svojim radom posvećeni borbi za ostvarivanje prava Bunjevaca.

Ono što se već tušta puti moglo čut u izlaganjima pridstavnika ove političke partije tokom protekli godina, ponovljeno je i na svečanoj konferenciji za štampu u petak, 2. juna, a to je da Bunjevcima prava neće niko dat, nego da se za nji moraje izborit sami.

Boris Bajić, Stela Bukvić, Mirko Bajić i Dragan Kopunović

– Zakon o političkim strankama u Srbiji definiše da se politički interesi i ciljovi nacionalni manjina mogu ostvarivat formiranjom politički stranaka sa nacionalnim pridznakom, pod uslovima kako Zakon definiše. Svaka nacionalna zajednica u tom, opštem društvenom sistemu i uređenju, mora nalazit svoja mista, a u demokratiji to podrazumiva i političko angažovanje. Mi zastupamo stav da je za bunjevačku zajednicu od izuzetne važnosti da ima političku stranku koja je ozbiljno organizovana i koja ozbiljno radi na onom što je zapisala u svom programu ko cilj. Za jedno od osnovni načela ostvarivanja prava je da imamo mogućnost da se definišemo ko autohtona nacionalna zajednica, neophodan je taj politički profil koji se organizuje od nas sami. Ciljove i prava moramo ostvarivat sami, a ne da očekivamo da nam to kogod da. Nažalost, u jednom periodu je vladalo mišljenje da će nam kogod dat to pravo. Na sriću, davno smo svatili da to nije put, a to je za SBB počelo prija 10 godina, kad smo počeli ozbiljno političko organizovanje – kazo je **Mirko Bajić**, pridsidnik Saveza bačkih Bunjevaca.

Kako je istako Bajić, u vrime osnivanja SBB-a nije bilo drugi aktivni politički partija sa bunjevačkim imenom.

– I sama ta činjenica definisala je potribu da se politički interes bunjevačke nacionalne zajednice definiše na način kako je to neophodno u demokratskom sistemu i potribi da se ostvare interesi koje bunjevačka zajednica ima, ko i svaka druga nacionalna zajednica u Srbiji. Prija tog je postojala Bunjevačko-šokačka stranka. Oni su imali isti osićaj i isto mišljenje, da je potribno samoorganizovat se. Njima fala što su to onda uradili, započeli su put na kojem smo danas. Na žalost, ta politička stranka je zdravo brzo potpala pod uticaj niki politički i društveni struktura koji su tu ideju zloupotribili, na štetu bunjevačke zajednice. Ta stranka odavno ne postoji. Danas, nuz SBB postoje još dvi stranke pod bunjevačkim imenom, o njima neću da se izjašnjavam, dal rade, el ne rade, al slobodno možem kazat da je jedina ozbiljna organizovana politička stranka pod bunjevačkim imenom – Savez bačkih Bunjevaca.

Od prvi dana osnovni ciljovi u političkom programu SBB-u ostali su isti.

– Cilj je borba za očuvanje nacionalnog identiteta i ostvarivanje prava koja pripadnici bunjevačke zajednice imaje ko i svi drugi građani. To se ne odnosi isključivo na teren politike, neg uopšte u društvenim odnosima u državi u kojoj živimo. Možemo sa pravom konstatovat da je SBB u periodu od deset godina rada postigo značajne rezultate u ostvarivanju svoji ciljova. To se ogleda prija svega u činjenici da je bunjevačka nacionalna zajednica danas, ravnopravni učesnik u svim društvenim procesima u Republiki Srbiji. Od svog osnivanja, do danas, SBB je aktivni politički činilac i stranka je učestvovala na svim izborima, uvik i isključivo pod svojim imenom, i to na svim nivoima vlasti, i na republičkim, i na pokrajinskim i lokalnim izborima u Subotici i Somboru, di i danas ima odbornike i parlamentarna je politička stranka. Smatramo da je od prioritetnog značaja da se definiše politički interes bunjevačke zajednice, da se taj interes ostvariva pod svojim imenom. Tušta Bunjevaca ni danas ne razumi da je to neophodnost. Naravno, to ne znači da nemamo prijatelje i da ne učestvujemo u koalicijama. Danas je naš politički partner, sa kojim imamo odličnu saradnju, Srpska Napredna Stranka, a tu saradnju ostvarivamo i s drugim političkim strankama koje promovišu iste ciljove. Nas-

ZAŠTO SAVEZ?

– Ne zovemo se slučajno Savez bačkih Bunjevaca. Savez znači da se mi udružujemo u opštem interesu i da je taj cilj koji želimo da ostvarimo cilj svi Bunjevaca koji se danas u Republiki Srbiji izjašnjavaje ko Bunjevci – otkriva Mirko Bajić.

tojimo to pritvorit u ono što možemo, u političku korist, jel imamo čvrst temelj da smo autohtona nacionalna zajednica pod imenom Bunjevci.

Velik dio rada SBB-a odnosi se na aktivnosti u radu institucija Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine.

– SBB je aktivan u radu i razvoju institucija zajednice, prija svega Nacionalnog savita. U izborima za Nacionalni savit dobili smo najveću podršku i nastojimo da tu podršku i opravdamo. Naš osnovni moto u okviru zajednice je razvoj institucija, i to će se i u buduće nastavit. Taj cilj najbolje smo definisali sloganom u izborima za Nacionalni savit: „Lipo je i triba igrat i pivat, al je za očuvanje nacionalnog identiteta važno stvarat institucije". I svi Bunjevci moraje znat: važno je da se za sopstveni identitet i svoja prava sami borimo, a ne da čekamo da će nam to kogod dat. U tom je važno imat dobro organizovanu i politički pripoznatljivu političku stranku. Sigurni smo da će SBB i ubuduće imat podršku ko i dosad.

Na kraju konferencije Bajić je istako da će SBB i dalje okupljat sve one koji žele da se politički angažuju, da doprinesu realizaciji ciljova, te da će aktivno učestvovat u izgradnji instituacija.

Savez bačkih Bunjevaca svoje odbore ima u Somboru, Novom Sadu i Bečeju, a planira se otvaranje odbora i u Bačkoj Palanki. **N. S.**

ŠEF MISIJE OEBS-A POSITIO BUNJEVAČKI NACIONALNI SAVIT

Podrška značajne organizacije

U okviru svojeg rada šef Misije OEBS-a u Srbiji, ambasador **Andrea Orici**, positio je u četvrtak, 18. maja, Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine. Tom prilikom je divanio sa **dr Suzanom Kujundžić Ostojić**, pridsidnicom NSBNM, te **Mirkom Bajićom**, pridsidnikom Izvršnog odbora NSBNM, kako bi se upozno da radom Savita, projektima i problemima, a sve u cilju što bolje saradnje u ostvarivanju prava nacionalni manjina u Srbiji.

– Delegacije Misije OEBS-a u Srbiji su naši redovni gosti, a i mi često iđemo na sastanke koje oni organizuju i pomažu. Ovog puta smo upoznali novog šefa Misije u Srbiji, a njegova želja je bila da upozna nas, našu zajednicu, kako funkcionišemo, kaki si naši problemi. Počastvovani smo ovom positom, radujemo se upoznavanju, jel nas čekaje i budući sastanci i dalja saradnja – kaže dr Kujundžić O.

Sastanak pridstavnika NSBNM i Misije OEBS-a u Srbiji

Pridsidnica NSBNM prinosi ukratko sadržaj razgovora.

– Šef Misije je bio iznenađen nikim detaljima vezanim za našu istoriju, a osićaj je da je razumio probleme sa kojima se susrićemo. Naravno, nemamo mi samo probleme koje ističemo u prvi plan, neg i želje i htenje da štogod uradimo za našu zajednicu i tu očekivamo pomoć Misije OEBS-a. Naš narod, kad čuje rič pomoć, misli na novce. No, to tako ode ne funkcioniše, al ako postoji kaki dobar projekat, za kojeg tribaje priporuka i podrška, el ako triba podrška onom što radite onda je njeva pomoć značajna. Kad jedna tako jaka međunarodna organizacija, koja se bavi pravima nacionalni manjina, stane iza vas, onda nemate osićaj potpune promaje iza leđa. To je prijatan osićaj za nas, koji baš nismo na to navikli – dodaje dr Kujundžić Ostojić.

N. S.

IZA PRIDSTAVNIKA NACIONALNOG SAVITA BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE JE, KO I OBIČNO, NIZ KONSTRUKTIVNI SASTANAKA

Sastanci oko novog Zakona

Sa sastanka Savita za nacionalne manjine

Kako je to već i običaj, pridstavnici Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine imali su u proteklom periodu niz konstruktivni sastanaka koji jednako za cilj imaje dalju borbu za ostvarivanje svi prava nacionalni manjina generalno, a posebno bunjevačke zajednice.

Med brojnim sastancima izdvajamo nikoliko najvažniji, za koje saznajemo od **dr Suzane Kujundžić Ostojić**, pridsidnice NSBNM. Tako je održan sastanak Radne grupe za obrazovanje pri Koordinaciji za nacionalne savite formirana je sa deset članova. Za pridsidnicu Odbora izbrana je **Svetlana Zolnjan** iz Slovačkog nacionalnog savita, koja je tu funkciju obavljala i dosad. A za podpridisidnice izabrane su **Aniko Jeras** iz Mađarskog nacionalnog savita i dr Suzana Kujundžić Ostojić iz Bunjevačkog nacionalnog savita.

– Prošle nedilje održan je i prvi radni sastanak sa ministrom prosvite Mladenom Šarčevićom, a bila je to prilika da se divani o više važni tema. Med važnijima je bila i ona vezana za anketiranje đaka za izborni predmet maternji jezik/govor sa elementima nacionalne kulture i proširivanje mista za đake na nastavi koja se pridaje na manjinskim jezicima u sridnje škule – divani dr Kujundžić Ostojić.

Sastanak u Ministarstvu prosvete, nauke i tehnološkog razvoja

Također, saznajemo da je ministar **Mladen Šarčević** divanio da će se radit dalje na unapriđenju cilokupnog obrazovnog sistema, pogotovo u dilu koji je vezan za nacionalne manjine.

Zanimljiv je bio sastanak koji je bio vezan za medije na manjinskim jezicima. U galeriji „Vinko Perčić" održana je prezentacija istraživanja Centra za razvoj civilnog društva „Informisanje na jezicima nacionalnih manjina" – predlozi za nove politike – deceniju posle. Prikazano je informisanje bunjevačke, hrvatske i mađarske nacionalne manjine, a obuvaćene su i sve ostale nacionalne manjine.

– Istaknuto je da je bunjevačka zajednica po pitanju informisanja u broju osnovani institucija, udruženja koja se bave ovom granom daleko uznapridovala i da je u pronalasku raspoloživi mogućnosti učešća na konkursima daleko odmakla. Ali, generalna slika informisanja na jezicima nacionalni manjina nije najbolja, pogotovo zbog nejasnoća o daljem redovnom finasiranju medijski kuća, gašenja lokalni medija, loše osmišljeni konkursa na kojima umisto manjina za njeve projekte dobijaje sridstva većinski mediji koji se ovim temama bave na prečac i po potribi za dobijanje sridstava od konkursa.

Konačno, ponovo su počele aktivnosti Radne grupe koja se bavi izradom nacrta novog Zakona o nacionalnim savitima.

– Nakon završeni pridsidnički izbora Radna grupa je ponovo krenila sa radom. Na sastanku su razmatrani pridlozi iz oblasti obrazovanja, informisanja, te finansiranja nacionalni savita. Razmatrani su brojni pridlozi, al i saslušani problemi sa kojima su se susrićali u svojem radu, pa su pokušavana pronalaženja zakonski rišenja kako bi se ona prinebrigla. Pridlog Zakona iđe u smiru još jačeg praćenja utroška sridstava koja se dobijaje od Kancelarije za nacionalne savite, ko i sridstva sa nivoa Pokrajine – ističe pridsidnica NSBNM i dodaje da i u narednom periodu slidi niz važni sastanaka.

N. S.

POSITA DRŽAVNOG SEKRETARA ZA INFORMISANJE I MEDIJE NIU „BIC" I NACIONALNOM SAVITU BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

Brajović pozdravio napridak

Državni sekretar za informisanje i medije Ministarstva informisanja i kulture Republike Srbije **Nino Brajović**, positio je u četvrtak, 25. maja, Subotицu, a u okviru te posite pronašo je vrimena i da se upozna sa radom Novinsko izdavačke ustanove „Bunjevački informativni centar", te je prodivanio sa pridstavnicima Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine. Naravno, akcenat u divanima bio je metnut na rad medija koji izvištavaje na bunjevačkom jeziku.

– Došao sam da se na licu mestu uverim kako funkcionišu neki lokalni i manjinski mediji. Veoma sam se prijatno iznenadio situacijom u bunjevačkoj zajednici. Znao sam za „Bunjevačke novine", ali nisam znao za listove za decu i mlade, te za radio i internet produkciju. Utisci su izvanredni i kada je u pitanju RTV „Panon", poznajem njihov rad od ranije, ali sada, kada sam ih posetio, video sa da je to ozbiljna medijska kuća, a imao sam sadržajne razgovore i u „Hrvatskoj riječi" – divanio je Brajović.

Delegacija državnog sekretara sa dilom redakcije NIU „Bunjevački informativni centar"

– Želja je da Ministarstvo kulture i informisanja, prilikom izrade nove Medijske strategije za period od 2017. do 2022. godine, uključi ljude i eksperte iz manjinskih medija u njen razvoj, kako bi na najbolji način anticipirali razvoj i manjinskih medija. Mi smo, inače, u Ministarstvu, organizovali sastanak sa predstavnicima svih nacionalnih saveta nacionalnih manjina, i tu smo dobili podršku za ideju da se izmenama Zakona o javnom informisanju i medijima traži da se za projektno sufinansiranje medija izdvaja najmanje 1% budžeta. To bi bila značajna podrška za lokalne, samim tim i manjinske medije. Pri tome država, odnosno lokalne samouprave, ne bi izdvajali više novca nego što su izdvajali u vreme pre privatizacije medija, dok su lokalne samouprave bile vlasnici lokalnih medija. Važno je da u tom procesu učestvuju i manjine.

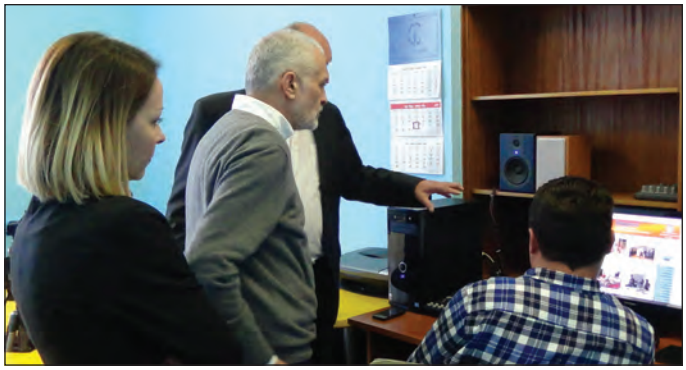

U korak sa vrimenom - internet i radio produkcija

Brajović je istako da se u Ministarstvu trude da poprave uslove za rad u medijima, pa tako i onima na manjinskim jezicima.

Povlačenjem iz vlasništva, država je povukla i novac, tako da, s čime se slaže i državni sekretar, stanje u medijima nije najbolje.

– Na žalost, moram da kažem da je danas ekonomski položaj novinara i medija najteži u novijoj istoriji. To je neodrživo i to stanje treba brzo menjati Zakonom o javnom informisanju i medijima, bar u delu minimalnih izdvajanja. Takođe, ideja je da se konkursi raspisuju u redovnim rokovima, krajem jedne godine za narednu. Mi ćemo, u Ministarstvu, od novembra raspisati konkurse za 2018. godinu, u razgovoru sa predstavnicima Pokrajinskog sekretarijata ideja je da oni krenu od 1. novembra, a naša preporuka je da lokalne samouprave konkurse raspišu od 1. januara. Time bi se obezbedio jedan ciklus priprema, da nemamo paralelne konkurse na svim nivoima vlasti. Uz izmene Zakona o javnom informisanju i medijima, izradu Strategije za period od 2017. do 2022. godine, želimo da ostvarimo napredak.

Kako kaže Brajović, manjinski mediji su verovatno najveće teškoće ostili po pitanju finansiranja sa pozicija lokalne samouprave, jel je u lokalnim zajednicama došlo do značajnog smanjenja izdvajanja naminjenog medijima. Istraživanja pokazivaje da lokalne zajednice trenutno izdvajaje oko 0,37% svog budžeta na medije, a to znači manje novaca i za medija na jezicima manjina. Na kraju, ponavlja da bi iznos od 1% bio značajan napridak, al da bi i to bilo manje neg koliko je izdvajano u periodu prija privatizacije medija.

N. S.

SUBOTICA NA BUNJEVAČKOM – HRONIKA ZA MAJ

Obilužene 72. godine od pobide nad fašizmom

Polaganjom vinaca na spomenike na Trgu žrtava fašizma i spomen-parku u Dudovoj šumi, u utorak, 9. maja, obilužena je 72. godišnjica pobide nad fašizmom. **Bogdan Laban**, gradonačelnik Subotice kazo je tom prilikom da je 9. maj 1945. godine jedan od najznačajniji datuma u cilokupnoj istoriji ljudskog roda:

– Na današnji dan, pre 72 godine završen je Drugi svetski rat, slomom monstruoznih ideologija nacizma i fašizma, najvećeg zla koje je zadesilo svet. Po broju žrtava, to je bio najsuroviji rat u istoriji čovečanstva i u njemu je živote izgubilo više od 55 miliona ljudi. Te žrtve i njihovu hrabrost niko i nikada ne sme da zaboravi. U tom frontu hrabri i odlučni ljudi bio je i naš narod i naša zemlja i zato se i danas sa ponosom sećamo Srbije u antifašističkoj koaliciji. Naši preci bili su na strani slobode, pravde i istine i dužni smo im slobodu koju danas imamo. U toj borbi veliki doprinos dala je i Subotica u kojoj su antifašistički pokret činili njeni građani različite nacionalne, verske i socijalne pripadnosti, ali ujedinjeni za mir i slobodu. U Drugom svetskom ratu stradalo je više od sedam hiljada građana Subotice – kazo je gradonačelnik.

Vince su položili pridstavnici lokalne samouprave na čelu sa gradonačelnikom grada, načelnik Severno-bačkog upravnog okruga, pridstavnici diplomatskog kora, delegacije SUBNOR-a, potomci boraca NOB-a, političke partije i druge nevladine organizacije.

Vulin i Skot u positi u Subotici

Prihvatni centri u Subotici neće se zatvarat, kazo je ministar za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja **Aleksandar Vulin** prilikom posite Prihvatnom centru u našem gradu. Ambasador Sjedinjeni Američki Država u Srbiji **Kajl Skot**, takođe je positio Prihvatni centar za migrante u Subotici i tom prilikom pofalio napore koje država Srbija čini kako bi pomogla migrantima:

– Ponosni smo što je Vlada SAD najveći donator Ujedinjenih nacija za rešavanje problema izbeglica, dali smo 27 miliona dolara za migrante u regionu. Veoma je važno, ako znamo da će ovi ljudi ostati ovde duže da nađemo način da se oni bolje integrišu u zajednicu – kazo je Skot.

Dokle god borave u Srbiji, migranti će imat sve što je jednom ljudskom biću neophodno – ranu, zaštitu, brigu, medicinsku i pravnu pomoć, naglasio je ministar Vulin:

– Ne zatvaramo Prihvatni centar u Šidu, tamo je znatno smanjen broj ljudi i tamo su uglavnom porodice sa decom, ali ćemo se truditi da svaka opština trpi što manji teret. Uvek ima zahteva da se nešto otvori ili zatvori, ali o tome će odlučiti država u skladu sa najboljim interesima lokalnog stanovništva. Vlada Srbije će se i dalje ponašati humano i organizovano prema svim migrantima, svako od njih će dobit hranu, medicinsku brigu i pravnu zaštitu. Najveći broj ovih ljudi ne traži azilnu zaštitu u Srbiji i mi ćemo da tolerišemo njihov boravak jer žele da svoje kretanje nastave dalje. Sem Srbije, koja je uspela da njihovo kretanje organizuje, da ih zaštiti, ali i da zaštiti svoje građane, sve druge zemlje su koristile silu i druge mere zabrane. Broj migranata koji dolaze u našu zemlju je značajno smanjen, prvenstveno zahvaljujući sporazumu EU i Turske, i mi možemo da kažemo da zapadno-balkansku rutu držimo pod kontrolom – dodo je ministar Vulin na kraju.

Obilazak pridstavnika nacionalni zajednica u gradu

U sklopu svoje posite Subotici, ambasador SAD **Kajl Skot**, obašo je Jevrejsku opštinu, Savez vojvođanski Mađara i Hrvatsko nacionalno vijeće. Cilj posita bio je da se ambasador bolje upozna sa položajom pripadnika ovi virski i nacionalni zajednica u Subotici.

– Mađari mogu biti srećni što imaju veoma sposobne ljude koji rade u njihovom interesu – kazo je ambasador **Kajl Skot**, nakon sastanka sa **Ištvanom Pastorom**, pridsidnikom Saveza vojvođanski Mađara:

– Meni se čini da je saradnja pozitivna i da se radi u interesu mađarske zajednice koja živi u Srbiji, ali i u interese celokupnog razvoja ovog područja – nastavio je Skot.

Pridsidnik Saveza vojvođanskih Mađara Ištvan Pastor kazo je da su pripadnici mađarske zajednice zafaljujuć politici SVM-a i njevi partnera u Srbiji poštovana zajednica i njezini članovi se mogu osićat potpuno bezbidno u ovoj državi, ko i da to pridstavlja „ogromnu vridnost koju triba sačuvat". Ambasador je, kako kaže, imo zdravo konstruktivne razgovore i sa **Slavenom Bačićom**, pridsidnikom Hrvatskog nacionalnog vijeća:

– Imali smo veoma interesantan razgovor sa gospodinom Bačićem, govorili smo o evropskom putu Srbije i podrški HNV da Srbija postane punopravni član EU – zaključio je Skot.

Patrijarh positio Suboticu

Njegova svetost patrijarh srpski **Irinej** sasto se u Gradskoj kući sa gradonačelnikom Subotice **Bogdanom Labanom**. Kako je patrijarh kazo, ovo je njegova druga posita našoj varoši.

– Inače sam u Banji Kanjiža, ali se veoma radujem što sam sada tu jer ovo je divan grad, ovde živi 20 nacija, a to nije nikakva mana i nedostatak, već bogatstvo naroda koje žive sa raznim kulturama i nasleđem. Drago mi je što čujem da ovde vlada savršeno zajednički život svi nacija, a tako i treba da bude jer smo svi hrišćani i moramo da živimo jevanđeljski. Kao što je i rekao jedan srpski pesnik „Brat je mio, ma koje vere bio", a drago mi je što se to ostvaruje ovde kao realnost. Bilo bi dobro da je tako u čitavoj našoj zajednici, jer je to svima dobro i dobro je kada niko ne pati što nosi ime nekoga naroda. Na kraju želim gradu puno uspeha, a gradonačelniku da i u budućnosti vodi ovaj grad na najbolji način i na zadovoljstvo svih onih koji žive ovde, i Srba i Mađara i svih drugi, jer to predstavlja ideal hrišćanstva – kazo je patrijarh.

Gradonačelnik Bogdan Laban je pridstavio varoš i planove za budućnost, te je kazo da po međunacionalnoj slogi Subotica pridstavlja dobar primer:

– Upoznali smo našeg patrijarha sa bogatsvom Grada Subotice, postojanjem priko 21 nacije u našem gradu, gde svi skladno živimo i pokazujemo primer ne samo za Srbiju, nego i za celu Evropu. Lokalna samouprava jednako pomaže sve verske zajednice i na to smo jako ponosni, jer imamo sa svima jednaku saradnju. Takođe smo govorili i o potencijalima našeg grada i planovima za budućnost i nadam se da ćemo uz blagoslov patrijarha uspeti u tim zadacima.

Nakon što je posetio Gradsku kuću, patrijarh srpski Irinej obašo je i Opštu bolnicu, di je divanio sa direktorom ustanove **Slobodanom Puškarom**, al i brojnim pacijentima.

Spasovdanske svečanosti

U Subotici su se od 25. do 28. maja obilužavale Spasovdanske svečanosti koju organizuje Srpska pravoslavna crkva, parohija Svetog Vaznesenja Gospodnjeg.

Svečanosti su počele liturgijom u Hramu Svetog Vaznesenja Gospodnjeg, posli koje je upriličena litija centralnim gradskim ulicama. **Dragan Stokin**, starešina Svetovaznesenjskog hrama kazo je da je svečanost prilika da se okupe svi virnici da se iskreno pomole Gospodu za spasenje i okripljenje:

– Litija je svojevrsna oda i hod radosti, kojom mi noseći barjake pobede života nad smrću, lepote nad ružnim, dobra nad zlim, blagovestimo svim ljudima koje sretnemo.

U kulturno-umitničkom programu učetvovo je i crkveni hor „Sveti Roman Melod", a ulaz na sve programe bio je besplatan.

„Dan Evrope" u centru grada

Centar lokalne demokratije je na gradskom trgu, u saradnji sa Gradom Subotica, Kancelarijom za mlade Grada Subotice i Italijanskim kulturnim centrom obilužio 9. maj - Dan Evrope. Građani su, ko i prithodni godina u okviru EU info kutka imali priliku da se kroz publikacije i brošure informišu o Evropskoj uniji. Građane svakako najviše zanima kako bi pristupanje Evropskoj uniji uticalo na njev svakodnevni život, kazala je **Silvija Patarčić**, koordinatorka Centra:

– Najvažnija ciljna grupa su nam mladi, jer nam je bitno da već sada dobiju što više informacija o Evropskoj uniji. Imamo i publikacije koje su namenjene baš njima, a tiču se studiranja, razmena i ostalih mogućnosti koje Evropska unija pruža.

Danom Evrope se obilužava godišnjica objavljivanja Šumanove deklaracije koja je bila prvi korak u stvaranju današnje Evropske unije. Tadašnji ministar spoljni poslova Francuske **Robert Šuman** je 9. maja 1950., samo 5 godina nakon završetka Drugog svitskog rata u Evropi, pridstavio pridlog stvaranja zajedničke, nadnacionalne organizacije, koja će udružit evropske zemlje u proizvodnji uglja i čelika, strateškim sirovinama ključnim za vojnu moć i tako onemogućit ratne sukobe med njima.

Saradnja u domenu obrazovanja

Pridstavnici Srpske akademije nauka i umitnosti, ogranka u Novom Sadu imali su u Plavoj Sali Gradske kuće, konstruktivne razgovore sa pridstavnicima subotički fakulteta i visokoškulski ustanova.

– Ovde smo zbog unapređenja saradnje sa najznačajnijim obrazovnim institucijama u Subotici – kazo je akademik **Stevan Pilipović**, pa nastavio:

– Imamo mnogo interesantnih tema o kojima govorimo, jer značaj ovog grada nije dovoljno iskazan kroz institucije u Vojvodini i Beogradu. Ponudićemo resurse Akademije, u Novom Sadu ima 30 akademika, u Beogradu još 110 i postoje mnoge stručne službe koje se mogu uključiti u rad fakulteta. Imamo puno prostora za saradnju u nauci, kulturi i umetnosti.

Inicijator sastanka bio je Učiteljski fakultet na mađarskom jeziku, a po mišljenju dekana **Josipa Lepeša**, ovaj susrit bio je istorijski za sve učesnike.

Bolnici donirana 3 CTG aparata

U okviru akcije „Bitka za porodilišta" koju sprovodi Fond B92, kompanija „Pernod Richard" donirala je tri CTG aparata Opštoj bolnici u Subotici. Vridnost donacije je 4 iljade evra. Opšta bolnica je do sada imala tri CTG aparata, koji se koriste svakodnevno, a zafaljujuć donaciji, čekanje na prigled biće dvostruko kraće, kazo je **dr Luka Anđelić**, upravnik Službe za ginekologiju, akušerstvo i neonatologiju:

– Da bi bili kvalitetni, da bi bili maksimalni u onome što radimo, treba da imamo dobru opremu. Pojedinci, institucije, pa i „Pernod Richard" sa Fondom B92, nam je uručio jedan dar koji daje nadu da će i jedan deo tog segmenta, slušanja dečijeg nerođenog srca, još da dođe do izražaja i da možemo pratiti bilo kakav problem koji se dešava. Imali smo mi to i ranije, ali sad smo kompletirali neke segmente.

Opremljena ambulanta u Kumičićevoj ulici

Dom zdravlja u Subotici dobio je novo ambulantno vozilo i vridnu opremu za ambulantu u Kumičićevoj ulici, a donacija je u Suboticu pristigla zafaljujuć sridstvima Nemačke kompanije ASB. Cila donacija je vridna oko 30 iljada eura, a po ričima **Hansa Ulriha Pafmana**, pridsidnika Upravnog odbora ASB Bavarska, ova organizacija je i dalje spremna pomagat:

– Želimo da pomognemo ovom regionu da se poveže, a naročito na polju volonterskog rada. To je upravo razlog zašto radimo na intenziviranju saradnje. Želimo puno sreće i uspeha u radu nove ambulante.

U ime Doma zdravlja na vridnoj donaciji se zafalila direktorka **Mila Bogdanovic Dujmić:**

– Zahvaljujem se na sredstvima da se izgradi i opremi ova ambulanta, kao i na vozilu, koje ćemo prvenstveno koristit za potrebe rada ove ambulante, ali i za potrebe Hitne pomoći, odnosno građana cele Subotice. Što se tiče opreme sve smo dobili – sterilizator, dva inhalatora, EKG aparat i opremu za merenje pritiska, kao i sve ostalo što je potrebno za rad ambulante. Naša vozila prelaze mnogo kilometara i dnevno ispadaju iz upotrebe, jer se kvare, i dobro bi bilo da bar svake dve godine dobijemo po jedno novo vozilo - kazala je direktorica Doma zdravlja.

Ples maturanata oduševio građane

Oko dvisto učenika sridnji škula izvelo je u ponediljak, 22. maja, valcer i posli tog puštilo balone u centru kako bi simbolično obilužili završetak sridnjoškulskog obrazovanja. Kancelarija za mlade je u saradnji sa svim sridnjim škulama i Aktivom roditelja organizovala „Maturski ples" koji maturantima mnogo znači, kazala je koordinatorka Kancelarije za mlade **Dejana Baltes**:

– Maturantski ples smo drugačije organizovali, zato što smo pre tri godine, kada smo počeli sa ovom manifestacijom, radili po drugačijoj koreografiji, pa smo odlučili da tu tradiciju nastavimo i ove godine. Naredne godine ćemo videti na koji način možemo da se pripojimo plesu koji se igra u isto vreme u celoj državi.

Za maturski ples maturante su pripremali **Maša Lukić**, zajedno sa svojom asistentkinjom **Danicom Dobrilović** i **Tamarom Brezovski** iz Sridnje muzičke škule.

Klincijada okupila 1200 ljudi

Od 22. do 26. maja po 31. put, održana je najveća dičija manifestacija - Klincijada. Na tri lokacije, odnosno u Hrvatskom kulturnom centru „Bunjevačko kolo", Hali sportova i Velikoj vićnici Gradske kuće organizovane su izložba likovnog i govornog stvaralaštva dice, muzički i plesni program, ko i tradicionalni memorijalni koncert dičiji orkestara i horova „Nevzeta Kadirić".

– Već dugi niz godina na ovaj način slavi se dečija kreativnost – kazala je Ljubica Suturović, koordinatorka manifestacije, pa nastavila:

– Ponosni smo što smo opstali i u teškim vremenima. To nas je i održalo. Ove godine ćemo imati nastupa više nego ikad. U „Klincijadi" je satkano puno kreativnosti, mašte, rada i truda.

Festival „Omladina"

U HKC „Bunjevačko kolo" održan je Festival „Omladina". Festival se ove godine održava 36. put, a treći put u organizaciji Kancelarije za mlade. Naminjen je mladim neafirmisanim autorima od 18 do 30 go-

dina, iz Srbije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Hrvatske, Slovenije i Makedonije. Na ovogodišnje takmičenje stigla je 21 prijava, od koji su selektori Festivala **Armand Mesaroš, Dejana Baltes** i **Dario Kostić** odabrali osmoro najbolji, med kojima su šabački bend „Slonz", „Eastock" iz Užica, „Dogs in Kavala" i „Phobos" iz Beograda, a pridstavili su se i domaći bendovi „Iz principa sekstet" i „Sirius", ko gosti - „Monoglitch" iz Skoplja i „Harvo Jay" iz Osijeka.

Žiri je odlučio da je pobidnik bend „Phobos" iz Beograda. U pitanju je beogradski metal bend, oformljen 2012. godine. Bend ubrzo doživljava svoj uspon nakon pobide na Palilulskoj olimpijadi kulture. Potom, 2013. godine, postaje učesnik Exit festivala, a 2015. godine i učesnik takmičenja bendova Belgrade Demo Fest Live, di pobiđuje. **K. S.**

ODRŽANA IZBORNA SKUPŠTINA BUNJEVAČKE MATICE

Veljko Vojnić – nov pridsidnik

Izborna skupština Bunjevačke matice održana je u petak, 19. maja, a voljom većine prisutni, 47 članova, za novog pridsidnika izabran je **Veljko Vojnić**. Izbor novog pridsidnika bio je i najvažniji detalj med deset tačaka Dnevnog reda, naravno, nuz izbor šireg rukovodstva. Glavni odbor Bunjevačke matice je proširen, pa će u narednom mandatu umisto jedanajst imat trijanst članova, a rad će se organizovat i kroz šest stručni odbora koji su takođe dobili svoje rukovodeće pridstavnike.

U svom obraćanju medijima posli izbora, Vojnić je istako da će se trudit da Matica napriduje, a naravno, riči je bilo i o odnosu na relaciji Bunjevačka matica – Nacionalni savit bunjevačke manjine, o čemu je dosta pisano u ranijim brojovima naši novina.

Delegati Skupštine Bunjevačke matice birali novo rukovodstvo

– Zalagaću se da Matica dobije status sličan onom kaki ima Matica srpska. Mi nemamo drugu matičnu državu, nama je to Srbija, smatramo se konstitutivnim narodom ove države i želimo taki status – istako je Vojnić, pa nastavio:

– Ujedno sam i član NSBNM, a kod Bunjevaca, ko i u svakoj porodici, postoje određene nesuglasice. Na putu smo da ji privaziđemo, imali smo već ozbiljne radne sastanke po tom pitanju.

Nuz rad u Pridškolskoj ustanovi „Naša radost" Vojnić ističe da je u planu razvoj novog projekta.

– Namira je da se već u pridškulskom uzrastu naša dica edukuju iz udžbenika i didaktičkog materijala na bunjevačkom. Materijal je spreman, a NSBNM će ga pridat Ministarstvu prosvete, nauke i tehnološkog razvoja na odobrenje. Radićemo, naravno, i dalje na polju izdavaštva, sarađivaćemo sa drugim maticama. Saradnja je zdravo važna, moramo razminjivat iskustva jedni s drugima. Svako od nas čuva svoj nacionalni identitet, al su nam problemi slični.

Matica je u poslidnje vrime imala problema sa finansiranjom, a Vojnić ističe da će se trudit da se ti problemi smanje, koristeć i autoritet zaminika pridsidnika Skupštine Subotice.

Za podpridsidnike Bunjevačke matice izabrani su **Jadranka Tikvicki** i **Marko Marjanušić** iz Subotice, te **Aleksandar Bošnjak** iz

TUŠTA SRIĆE U RADU

Dr Suzana Kujundžić Ostojić, pridsidnica NSBNM, požalila je novom rukovodstvu tušta sriće u radu, a o temi neslaganja oko statusa Matice ističe.

– U NSBNM imamo stav da Bunjevačka matica triba da postane institucija pod okriljom Savita. Skupština Matice odlučila je da triba da ostanu udruženje građana. To nije najbolje rišenje, al ako članstvo Matice to tako vidi i tako želi da radi, mi u NSBNM možemo samo da se, sa ne baš velikom radošću, složimo. Sve ono dobro što Matica bude radila, a institucija NSBNM „Centar za kulturu Bunjevaca" to pripozna, kroz kvalitetne projekte i rad u duhu sa usvojenom Strategi-jom razvoja kulture, mi

ćemo pomoć. Podpomagaćemo sva udruženja, pa i Bunjevačku maticu, jel je ona jedno od najstariji udruženja, svakako bitno za našu zajednicu – ističe pridsidnica NSBNM.

Sombora, koji je u isto vrime i podpridsidnik UG „Bunjevačko kolo" u Somboru, s kojim Bunjevačka matica ima dobru saradnju godinama unatrag, a koji će se i ko član NSBNM također trudit da odnosi izmed Savita i Matice u budućnosti budu što bolji.

– Bunjevačka matica je jedna sve-bunjevačka organizacija koja ne okuplja samo Bunjevce iz Subotice. Čast mi je što sam po drugi put izabran na misto podpridsidnika, a trudićemo se zajedno da unapridimo rad, odnose sa Savitom, te da se sa Maticom ponovo dičimo ko jednom eminentnom i elitnom bunjevačkom organizacijom – dodaje Bošnjak.

U Glavnom odboru Bunjevačke matice, nuz pridsidnika i podpridsidnike nalaze se još **Geza Babijanović, Mijo Mandić, Zvonko Stantić, Sandra Iršević, prim. dr Zoran Parčetić, Nora Jovanović Evetović, Miroslav Vojnić Hajduk, Dejan Parčetić** i **Dragoljub Poljaković**. Nadzorni odbor čine **Mirjana Vojnić Hajduk, Branka Marki, Marko Išpanović, Bela Ivić i Nikola Žuljević**, dok će funkciju sekretara obavljat Geza Babijanović.

Ivan Sedlak, koji je u prithodni deset godina ko pridsidnik vodio Bunjevačku maticu, dobio je ko nagradu za svoj rad izbor za počasnog pridsidnika. Kako kaže, to za njega pridstavlja veliko priznanje, te nastavlja da to nije poziv u penziju, već dodatni podstrek za dalji rad.

– U protekli deset godina sam imo formiranu ekipu koja je, u različitim okolnostima što se tiče kadrovske i finansijske situacije, obavila velik dio posla kojeg nam je u amanet ostavio Marko Peić, prvi pridsidnik obnovljene Matice – očuvanje bunjevačkog nacionalnog i kulturnog identiteta. Na dva polja je posebno tušta urađeno, a ponosni smo što su od 47 izdati knjiga od 1995. do danas, u prithodni deset godina realizovane 34. To smatram ko izuzetno velik podstrek za stvaralaštvo na bunjevačkom jeziku. Jel, stalno se taj jezik dovodi u pitanje, a mi dokazujemo da je itekako moguće stvarat na njemu, obrađivat razne teme, književnost, istoriju... Ponosni smo i na zavičajnu biblioteku u kojoj med oko 3.000 naslova imamo vrlo stare i vridne knjige. Znači nam i početak digitalizacije, al i naša velika galerija. U njoj se nalaze slike bunjevački velikana sa kraja 19. i početka 20. vika, slika Velika narodne skupštine, to je jedan pravi javni čas istorije i svako mož vidit kake smo mi to ljude imali... Svega tog bez kolektivnog rada ne bi bilo, pa sam zato i ovo imenovanje prihvatio i zbog obaveze prema mojim saradnicima i ono pripada svima njima.

STRUČNI ODBORI

Pridsidnici stručni odbora Bunjevačke matice su: Odbor za književnost – Stipan Šarčević, Odbor za istoriju – Mijo Mandić, Odbor za muziku i folklor – Miroslav Vojnić Hajduk, Odbor za jezik i obrazovanje – Jadranka Tikvicki, Odbor za informativnu delatnost – Sandra Iršević, Odbor za likovnu umitnost – Ivan Šarčević.

Veljko Vojnić, pridsidnik Bunjevačke matice

MINUT ĆUTANJA

Kako to i dolikuje, sidnica je počela minutom ćutanja kojim su se prisutni još jedared sitili nedavno priminili članova Bunjevačke matice Marije Bojanin i mr Đure Bošnjaka.

Komentarišuć izbor novog rukovodstva, Sedlak ističe da je dobro da je došlo do promina, da je sastav Glavnog i stručni odbora stručno poboljšan, te da će nov pridsidnik, u pogledu rukovođenja i koordinacije omogućit Matici da probleme koje ima u poslidnje dvi godine privaziđe.

Prvi planovi koji čekaje realizaciju u narednom periodu su vezani za štampanje Zbornika koji prati tradicionalni literarni konkurs „Bunjevačka lipa rič", nastavak na izdavanju dvomisečnika za nauku, kulturu i stvaralaštvo „Rič Bunjevačke matice", a za kraj godine je pridviđen nastavak saradnje sa BKC Subotica, kroz izdavanje „Bunjevačkog kalendara za prostu 2018. godinu". Naravno, u planu su i dvi likovne izložbe, peta Likovna kolonija, a program Večeri utorkom nastavlja se kroz petnajst različiti planirani dešavanja, med kojima se izdvajaje razne radionice, istorijske tribine, promocije, muzičke i poetske večeri.

N. S.

Ivan Sedlak divanio o radu u proteklom periodu, a u narednom biće počasni pridsidnik

U ČAST 330 GODINA DOSELJAVANJA BUNJEVACA U BAČKU

„Grana mala, al fina”

Svečanom manifestacijom „Naša j' grana mala al je fina” somborski Bunjevci su proslavili 330 godina od poslidnje seobe Bunjevaca u Bačku. Pod pokroviteljstvom Skupštine grada Sombora, manifestacija je organizovana u saradnji sa Kancelarijom NSBNM i svi somborski bunjevački udruženja – UG „Bunjevačko kolo”, BKC „Lemeški Bunjevci” i „Bunjevački media centar Sombor”.

Svečanost je započela otvaranjom izložbe umitnički slika rađeni u slamarskoj tehniki (radovi slamara UG „Bunjevačko kolo” i BKC „Lemeški Bunjevci”) u foajeu Narodnog pozorišta u Somboru. Gostima i positiocima se najprija obratila pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine **dr Suzana Kujundžić Ostojić**.

– Ono što nas je očuvalo svakako jeste naša tvrdoglavost, ljubav prema ovoj zemlji, prema ravnici... Vrimena su se minjala, al mi smo ipak opstali. Važno je danas kazat i poručit Bunjevcima u Somboru, Subotici, Baji, i di god da nas ima, da sačuvamo ono na čemu smo odrasli – svoj jezik i svoju posebnost, jel time ne uzimamo ništa tuđe, nego čuvamo samo naše!

Gostima su se potom obratili i pridstavnici udruženja – **Dejan Parčetić** (UG „Bunjevačko kolo”), **Stipan Budimčević** (BKC „Lemeški Bunjevci”), te **Stanislava Lutkić** („BMC Sombor”) ko i pridsidnik Skupštine Grada Sombora **prim. dr Zoran Parčetić** koji je ujedno svečano otvorio manifestaciju.

– Drago mi je da je ova manifestacija organizovana ovako – u saradnji svi bunjevački udruženja s nadom da će se ovako nastavit i u budućnosti, te da ćete, ne samo Somboru, Vojvodini, Srbiji već i cilom svitu pokazat dio svoje kulturne baštine još tušta, tušta puti.

Dio programa kojim je obiluženo 330 godina od dolaska Bunjevaca na prostore Sombora

Zoran Parčetić, Dejan Parčetić, Stipan Budimčević i Stanislava Lutkić

Nuz mlade somborske tamburaše za goste manifestacije pripravljen je defile fijakera i vožnja varoškim vincima nuz pratnju mladi u bunjevačkim narodnim nošnjama iz GKUD-a „Ravangrad”. Na novom Trgu Koste Trifkovića po prvi put se zaigralo bunjevačko kolo.

Završetak manifestacije, s kojom je proslavljeno više od tri vika od doseljavanja Bunjevaca u ove krajove, ulipšan je tamburaškim koncertom TA „Velos” iz Novog Sada. Tokom koncerta prikazane su tradicionalne bunjevačke narodne nošnje iz fundusa nošnji GKUD-a „Ravangrad” i GKUD-a „Sombor”, te nošnje iz privatni zbirki.

U povesnici somborske varoši upisana su brojna bunjevačka imena i događaji na koje je, svojim kratkim istorijskim izlaganjom, podsitila **Aleksandra Medurić Kalčan**, podpridsidnica UG „Bunjevačko kolo”. Ona je, također, divanila o slamarskoj umitnosti.

R. P.

PETI BROJ „BUNJEVAČKOG PRIGLEDA" UGLEDO SVITLOST DANA

Kritička misao Bunjevaca

U organizaciji „Centra za kulturu Bunjevaca" i Udruženja građana „Bunjevci" Novi Sad, na Otvorenom univerzitetu u Subotici je u sridu, 24. maja, održana promocija Zbornika za kulturu i društvena pitanja Bunjevaca „Bunjevački prigled" broj 5 za 2016. godinu. Zbornik čine radovi koji su značajni za razumivanje istorije i razvojni izgleda bunjevačke nacionalne zajednice, i on pridstavlja jedan vid informisanja na koji Bunjevci nisu navikli, a koji je važan jel obuvata stručne tekstove iz brojni oblasti i u cilini sagledava bunjevačko društvo iz interesantni uglova.

– Ovaj broj na niki način pridstavlja prilom, s obzirom na to da sad imamo puno više materijala. Cilj samog zbornika je da skuplja tekstove koji reflektuju našu realnost, kroz jedan istorijski osvrt, a prvenstveno posmatranjom šta se danas događa. Kritička misao i rič je zdravo značajna, brez tog nijedan narod ne mož razvit svoje stvaralačke potencijale, a to ovaj zbornik upravo i nudi – ističe dr **Aleksandar Raič**, urednik zbornika „Bunjevački prigled" i pridsidnik UG „Bunjevci" Novi Sad.

U novom broju zbornika „Bunjevački prigled" u rubriki Tragom savrimenosti nalazi se govor pridsidnice NSBNM **dr Suzane Kujundžić Ostojić** sa proslave bunjevačkog nacionalnog praznika – Dana Velike narodne skupštine. Rubrika Studije i istraživanja naminjena je skrećanju pažnje na društveno-kulturne probleme Bunjevaca. Tako je ona donela tekst o poriklu, imenu i prigledu kulture kod Bunjevaca, ko i o formiranju identiteta bački Bunjevaca.

Suzana Kujundžić Ostojić, Aleksandar Raič i Zvonko Stantić

– Ono čime sam ja doprinela jesu prigodni govori i tekstovi o stvarima o kojima sam u tom trenutku razmišljala, a koji se tiču bunjevačke zajednice. U Zborniku ima i zanimljivi recenzija koje su vezane za jezik, ko i interesantni pogleda na istoriju i naše autohtono poriklo – divani pridsidica NSBNM i upravnica „Centra za kulturu Bunjevaca" dr Suzana Kujundžić Ostojić, te dodaje:

Aleksandar Raič i Zvonko Stantić

– Ovim Zbornikom smo pokušali zagrebat duboko u istoriju, jel nam se uvik kaže da smo tu od ovog skorašnjeg perioda, a da je tamo nika mutna istorijska prošlost. Zato smo pokušali da je razbristimo iz današnjeg ugla, koliko je to moguće.

Značajan doprinos „Bunjevačkom prigledu" dao je i politikolog **Zvonko Stantić**, koji u Zborniku, izmed ostalog, piše o borbi biskupa **Lajče Budanovića**, o biskupu **Ivanu Antunoviću** i o bunjevačkoj familiji Antunović. On je takođe rezultate svoji etnografski istraživanja izložio u studiji „Božićni običaji Bunjevaca", ko i u tekstu o etnomuzikologiji bunjevačkog naroda, di piše o nastanku bunjevački kola. U rubriki Profili pridstavljeni su bunjevački intelektualci koji su doprineli formiranju nacionalnog identiteta Bunjevaca. Tako je Stantić obradio život i rad biskupa **Nikole Milašina**, ko i akademika **Josipa Pančića**.

– Već odavno radim na tom da pridstavim javnosti dokumente i stare originalne tekstove koji su afirmativni za Bunjevce. Tušta tekstova je često pisano s namirom da mi bukvalno nestanemo time što ćemo bit prikazani ko marginalni i nebitni u istoriji. Kroz ove tekstove ukazujem na to da med Bunjevcima ima zdravo značajni ljudi i što se tiče nauke, a i ratni zasluga za slobodu cilog ovog prostora – ističe Stantić.

Nuz standardne rubrike, u Zbornik je uvedena jedna nova pod nazivom Dosije 1945, a njom se nastoji osvitlit događaj koji je kod Bunjevaca ostavio neizbrisiv trag. Rič je o administrativnoj zabrani nacionalnog izjašnjavanja i nasilnoj kategorizaciji Bunjevaca ko Hrvata. Na kraju Zbornika, u rubriki Recenzije i osvrti, **Nevenka Bašić Palković** čitaocima pridstavlja knjigu „Die Bunjewatzen" **Martina Henzelmanna**, u kojoj su jezik i kultura bački Bunjevaca intrerpretirani ko mikrojezik i mikroetnička zajednica. Ko i prithodni brojovi, i ovaj peti „Bunjevački prigled" donosi tušta značajni i podjednako zanimljivi tema koje sagledavaje bunjevačku zajednicu iz više aspekata, pa će tako svaki čitalac Zbornika pronać štogod što će mu okupirat pažnju

Nuz „Prigled", prisutnima je pridstavljena i studija dr Aleksandra Raiča pod nazivom „Demografski, društveno-ekonomski i socio-kulturni profil Bunjevaca 1991-2011" na osnovu istraživanja rezultata popisa stanovništva Srbije.

V.K.

ZANIMLJIVA DEŠAVANJA ZABILUŽENA U SOMBORU U „NOĆI MUZEJA”

„Deset dana od deset do deset”

U okviru manifestacije „Muzeji Srbije – Deset dana od deset do deset”, koja se u Srbiji, pa i u većini evropski gradova završava u Noći muzeja, u varoškom muzeju u Somboru pridstavljeni su brojni zanimljivi programi, u kojima, već tradicionalno, Bunjevci imaje svoje misto.

Jedan od zapaženi programa iz desetodnevnog programa muzeja jeste „Čajanka sa prijateljima” na kojoj, već po običaju, etnolozi, kustosi, istoričari umitnosti, pa i sam direktor muzeja **Branimir Mašulović** u ulogama domaćina pripravljaje i posluživaje ekskluzivne čajove i prigodna čajna peciva. Tako je i ove godine, po lipom nediljnom poslipodnevu suncu, u avliji Varoškog muzeja pripravljeno druženje s prijateljima muzeja, nuz šoljicu čaja.

Uspomina sa „Čajanke sa prijateljima”

Naročito interesovanje kod građana, al i kod stručni lica u Muzeju budi program „Muzej u mom domu”, kad ulogu kustosa priuzimaju varoščani, pridstavljajuć dio svoji mali muzejski zbirki. Pripoznajuć vridnost predmeta, dokumenata i fotografija svidočanstvene vridnosti za prošlost svoji familija, u komunikaciji sa sićanjima i argumentovanim tumačenjima, Somborci su se potvrdili ko pravi kustosi. **Antun Petrović** je ove godine, nuz brojna stara dokumenta, legitimacije, putne isprave i fotografije, prikazo lip broj predmeta koji više nisu u upotribi, a kad se brez nji nije mogo zamislit svakodnevni život.

Tako su se na izložbenom astalu našle igle za pletenje ribarski mriža, šabloni za drvene predmete i namištaj iz didine stolarske radionice, drvene stege, gvozdene brave, pomoćni alati za pranje krpara, lopata za mećanje kruva u peć, grnjača, pomoćnica za izuvanje čizama...

Jedan neobičan predmet je izazivo naročitu pažnju o kojem Antun divani:

– Predmet se zove obramica, inače je korišćen u svrhu prinosa tereta. Uglavnom su ga koristile žene. Kažu da je jedna žena na obramici mogla da prinese teret od 50 kila od kuće do pece. Predmet je simbioza rada stolara i kovača – objasnio je, pa nastavio:

– A grnjača je deblja daska na dugačom sapištu s kojom se sabijo žar u paorskoj peći, da bi se na misto žara u sridi peći mećo kruv da se ispeče.

Kako je Antun Petrović izdivanio, ovo je samo mali dio onog što čuva ko svoje muzejske, a opet familijarne zbirke.

Marina Uzelac, poriklom od čonopljanske bunjevačke familije Beretića, je prikazala odabrane vinčane fotografije svoji majki, teta i mame.

– Vinčavalo se s punolitstvom, u to vrime sa 21 godinom, u divnoj aljini, odnosno nošnji, sa 9 seferina i velikim zlatnim lancom. To je bila bunjevačka nošnja, jedna od svečani, jel je svečani nošnji bilo više – jedna za vinčanje, jedna za proštenje, jedna za prelo... Zavisilo je to svakako od imanja i bogatstva familije, a moji Beretići, kako i nošnja na samim slikama divani, bili su imućni! – objasnila je, pokazivajuć lipu zbirku vinčani fotografija cura iz bunjevačke familije Beretić iz Čonoplje.

Ponosni na dobru saradnju sa varoščanima, domaćini muzeja su izrazili svoje zadovoljstvo saradnjom ustanove i građana. **Nevena Živadinović Kusonić**, vodič - animator kulturni programa i PR Muzeja u Somboru naglasila je:

– Značaj ove manifestacije, unutar samog programa „Muzej u mom domu”, jeste u tom što građani izlažu svoje lične predmete i pokazuju da svako od nas može biti baštinik, te ukazuju na sam značaj predmeta koji građani poseduju.

Bila je ovo prilika za prikaz brojni predmeta iz kućni zaostavština s emotivnim značajom, pridstavljeni na atraktivan muzeološki način i potvrda da se kulturna baština ne tiče samo ustanova, već svakog od nas.

R. P.

OSNOVANA SEKCIJA FIJAKERISTA PRI BKC „BAJMOK”

Fijakeri ponovo na sokacima

Bunjevački kulturni centar „Bajmok” je od nedavno posto bogatiji za još jednu sekciju. Na Godišnjoj skupštini ovog kulturnog centra, koja je održana u martu, ustanovljen je Klub fijakerista, ko posebna sekcija. Klubom fijakerista rukovodi **Marko Poljaković,** koji je već godinama aktivan učesnik u manifestacijama Bunjevačkog kulturnog centra iz Bajmoka. Ideja je da se u organizaciji Kluba fijakerista organizuju brojne aktivnosti u Bajmoku, kojima će se fijakeri ponovo izvest na ulice.

Marko Poljaković obično pridvodi kolonu fijakerista u Bajmoku

– Prvi zadaci sekcije su da se okupimo u što većem broju, prvenstveno da se družimo, a zatim svojim budućim aktivnostima da damo doprinos Bunjevačkom kulturnom centru „Bajmok” – započima divan Marko Poljaković, pridsidnik Kluba fijakerista, te dodaje:

– Zdravo je značajno za Bajmok što se pokrenila ova sekcija, jel je došo red da mlađe generacije naslide starije, da nauče štogod o fijakerima i konjima, da vide šta je lipota života na niki drugčiji način. Lično od 1994. godine imam konje i fijaker, uživam u tom, za to i živim, jel kad se sidne i vozi to je najveća milina – kaže Poljaković.

Ideja je da se pokrenu manifestacije koje će u sam centar ponovo stavit upravo fijakere i konje. Jedna od najvažniji će svakako bit Fijakerijada, koja se prija više decenija održavala u Bajmoku i okupljala velik broj fijakerista, al i positilaca. Tako se za narednu godinu planira takmičarska Fijakerijada koju će činit brojne discipline - jahanje kroz čunjeve, zatim jednopreg i dvopreg kroz čunjeve, najbrže uprezanje i isprezanje konja i vezanje repa.

Najmlađi član Sekcije fijakerista, **Petar Radojčić**, svoju ljubav prema konjima i fijakerima niguje od ditinjstva, a učeće u ovoj sekciji za njega pridstavlja jedan logičan sled događaja u njegovom životu.

Najmlađi član Sekcije fijakerista je Petar Radojčić

– Moj dida s mamine strane je držo konje, pa sam ji od malena zavolio. S godinama je ta ljubav bila sve veća i kad se konačno stvorila mogućnost da ja sebi priuštim konje, to sam i uradio. Tako sam i pozvan da budem član ove sekcije, a već dvi godine iđem u polivače na Vodeni ponediljak, učestvujem u Dužijanci i obalazim fijakerijade u okolini. Zato i pozivam sve mlade da nam se pridruže, nije važno dal imaje il nemaje konje i fijakere, samo je važno da to vole, jel je vrime da mi mladi vratimo fijakere na ulice – divani Petar.

Fijakeristi se slažu da je ovo skup hobi, koji zahtiva tušta ulaganja. Svaki dan nosi nove obaveze prema konjima, a svaki odlazak na kaku manifestaciju traži velike pripreme. Ipak, na kraju privlada ljubav prema konjima, fijakerima i vožnji.

Nuz Petra, članovi Kluba fijakerista su i **Ivan Bajić, Vranje Vujević, Lajčo Lebović** i **Urban Joška**, a svi koji se žele priključit klubu, dobrodošli su. Fijaker nije obavezan, samo dobra volja, entuzijazam i ljubav prema konjima. Bunjevački kulturni centar„Bajmok” je uviren da je osnivanje ove sekcije dobra ideja, koja će pokrenit tradiciju očuvanja bunjevački fijakera.

– Već desetak godina fijakeristi aktivno učestvuju u manifestacijama Bunjevačkog kulturnog centra „Bajmok” – od polivača, priko Dužijance i Festivala bunjevački nacionalni ila. Budući da nemaje svoje udruženje, u jednom momentu smo došli do dogovora o bližoj saradnji, pa je tako Klub fijakerista posto jedna od naši sekcija. Želja nam je da se i fijakeristi uključe u aktivan rad našeg kulturnog centra, da sami organizuju nike aktivnosti, al i da zajednički napravimo još bolje i lipše manifestacije – objašnjava pridsidnik BKC „Bajmok” **Branko Pokornić**.

Prema njegovim ričima, Klub fijakerista želi da očuva tradiciju i uopšte nigu i brigu o konjima, budući da su oni kadgod činili sastavni dio života bunjevački salašara i često puti su nikim porodicama značili život, jel se brez konja nije moglo ništa.

V. K.

BKC „TAVANKUT” OŽIVIO ZABORAVLJENI OBIČAJ NA DOVE

Kraljice obalazile kuće

U Bunjevačkom kulturnom centru „Tavankut” rado prinose tradiciju na mlađe naraštaje

Mi selu iđemo, mi selu iđemo, Ljeljo! Selo od nas biži, selo od nas biži, Ljeljo! – orilo se ulicama Tavankuta u nedilju, 4. juna, na Dove. Bile su to Kraljice, koje su, kako to tradicija nalaže, na ovaj svetac išle po selu i obalazile kuće di je kapija okićena i otvorena.

Ovaj narodni običaj, koji su Bunjevci doneli iz svoje pradomovine, pomalo je već zaboravljen, pa je Bunjevački kulturni centar „Tavankut” odlučio da on ponovo zaživi u ovom selu.

– Običaj Kraljica na Dove je zdravo stari bunjevački običaj, a mi smo tili da ga ovaj put obilužimo na svečan način. Curice nisu prvi put išle u Kraljice, i vidi se da vole ovaj običaj i da njim je zanimljiv. Svi mi koji smo okupljeni u BKC „Tavankut” imamo jaku želju da oživimo stare bunjevačke običaje u Tavankutu, pa tako i Kraljice – divani pridsidnica BKC „Tavankut” **Milica Iršević**.

Osam curica je bilo obučeno u bilu šlingovanu nošnju, dok su na glavama nosile šarene krune ukrašene perlicama, pantljikama i ogledalcetom. Bosi nogu, u pratnji

čobana, positile su četri tavankutske kuće di su ji domaćini rado dočekali. Najmlađa med njima, Kraljica, sila je na stoc dok su je ostale cure okružile i pivale pisme, posli čega su ji domaćini darivali.

– Ovaj običaj datira još iz pridkršćanskog vrimena, još iz doba paganizma. On se veziva za buđenje prolića i cvatanje polja, jel pripiv Ljeljo jeste pripiv paganskoj boginji prolića. Kadgod kraljice nisu imale ovake velelipne krune, nego su nosile vince od poljskog cvića upletene u kosu, al se to vrimenom prominilo, pa tako sad nose krune opravljene od svileni ruža, s ogledalcetom i đerdanom – divani **Damir Sekulić**, član BKC „Tavankut” i jedan od domaćina čiju su kuću obašle kraljice.

– Zapisi kažu da su divojke na prvi dan Dova išle u svili, a na drugi dan u šlingu. Danas se čak i kombinuju nošnje, a važno je da divojke iđu bose. Osam divojaka je podiljeno u parove po dvi, prvi su pridnjaci, drugi su sabljari, treći su kralj i kraljica, a četvrti ban i banica. Izmed sebe nose velike, bile, šlingovane marame koje kod podskakivanja na riči „Ljeljo” blago klate – objašnjava Damir i dodaje da su kraljice u bunjevačkim familijama uvik bile dobro dočekane, jel se virovalo da donose sriću i radost na salaš.

Dok su mlade kraljice šetale šorovima, pratili su ji znatiželjni pogledi Tavankućana, a mnogi od nji su se još jedared prisitili ovog lipog običaja.

Ana Nađ je kraljice radosno dočekala u svojoj avliji, a kako kaže, davno je prošlo od kako je i ona sama kadgod išla u kraljice na Dove.

– Bila sam u kraljicama samo jedared, kad sam imala oko devet godina. Sićam se da su nas zvali u kuće dok smo išli ulicom i pivali. Onda su nas počastili kolačima i novcima, i onda smo nastavili dalje u druge kuće. Drago mi je što vidim da se ponovo održava ovaj običaj i što cure ponovo iđu našim ulicama i pivaje – divani ona.

Nakon što su obašle nikoliko kuća, kraljice su, u pratnji čobana koji je nosio darove, nastavile do prostorija BKC „Tavankut”.

U ovom kulturnom centru se nadaje da će običaj Kraljica na Dove ponovo zaživit med tavankutskom omladinom, koja će nastavit tradiciju naši pridaka.

B. N.

PRVA SVETA PRIČEST U LEMEŠU

Dan koji se pamti

Prva sveta Pričest, ko dio tradicije, posebno je slavlje u kršćanskim familijama. Bunjevci ovaj dan proslavljaju svečano i posebnom kršćanskom radošću. Dica u dobu od 10-ak godina (kod nas u 3. razredu osnovne škule) po prvi put pristupaje euharistijskom astalu, te u pričesti blaguju tilo Kristovo. Od davni vrimena, ova su se slavlja održavala na vrlo svečan način, i uvik su prilika da se u tom trenutku obnove i krsna obećanja.

U većini župa prva pričest se obavlja tokom maja. Tako je bilo u lemeškoj crkvi Rođenja Blažene Divice Marije, di je prva pričest obavljena 28. maja.

Med prvopričesnicima bila je i **Martina Dujmović**, čija je familija dio udruženja BKC „Lemeški Bunjevci".

Za ovaj svečani trenutak, Martini roditelji su se još od zime pripravljali jel se u ovom selu niguje običaj oblačenja svečani bili haljinica kod curica, jel kako kažu u selu, curice se oblače u male snašice.

Ovo je jednako veliko uzbuđenje i radost kako za dicu tako i za roditeje. Za familiju i kumove se na taj dan pripravlja svečana užna što mali prvopričesnici nuz fotografije koje se čuvaju i uramljuju, uvik pamte.

Da bi moglo pristupit Prvoj svetoj Pričesti, dite triba bit kršteno. Priprava za Prvu pričest jeste na časovima vironauke, što obično počima u prvom razredu osnovne škule. Potribna znanja o viri dici prinose viroučitelji, pa su dica pripravljena ovom činu. Prva sveta Pričest je jedan od sedam sveti sakramenata, i zajedno s krštenjom i potvrdom (krizmanjom) čini tzv. sakramente kršćanske inicijacije.

Sveta pričest je sakrament u kojem pod prilikama kruva i vina primamo tilo i krv Isusa Krista. Taj je sakrament ustanovio Krist na Poslidnjoj večeri. On je tad blagoslovio kruv i kazo: „Uzmite i ite! Ovo je moje tilo koje se za vas pridaje". Blagoslovio je i kalež s vinom i kazo: „Ovo je krv moja, krv saveza koja se za vas proliva, za oproštenje grija. Ovo činite meni na spomen". Osim sakramenta Sv. pričesti ili euharistije, Isus je tad ustanovio i sakrament Sv. reda.

R. P.

UKUSNO DRUŽENJE U SOMBORU, PA JOŠ I NAGRAĐENO

Drugo misto za bunjevački gra

U Somboru je, u ogranizaciji Sindikata „Sloga" Opšte bolnice „Dr Radivoj Simonović" i Sindikalne organizacije Osnovnog suda, 13. maja, na ribljoj čardi „Jelena" održana prva „Pasuljijada – Sombor".

Med jedanajst prijavljeni ekipa takmičila se i ekipa UG „Bunjevačko kolo" iz Sombora na čelu sa **Šimom Petrešom** ko glavnim kuvarom, a ekipu bunjevački gastronoma su još činili **Dragoslav Đulinac, Ilonka Vuković** i **Stojica Matarić**.

Posli koktela dobrodošlice i otvaranja manifestacije, uslidilo je paljenje vatre i pripravljanje kotlića u kojima se kuvo gra. Takmičari svi ekipa su se pokazali ko sjajni u organizaciji, podili su poslove oko kotlića i astala, a istovrimeno, i ko dobro raspoložene i vesele ekipe.

Prema ocini žirija ekipa UG „Bunjevačko kolo" imala je odličan gra

U pratećem programu somborske „Pasuljijade" pripravljen je bogat kulturno-zabavni i sportski program, kroz takmičenje u boćanju, pikadu, ispijanju piva i idenju šampita. Dok se gra lagano krčko u kotlićima, vesele ekipe su zabavljali somborski tamburaši.

Po ocini žirija najbolji gra skuvala je ekipa je Nezavisnog sindikat policije SG Sombor, dok je drugo misto osvojila je ekipa UG „Bunjevačko kolo".

Šime Petreš, vođa drugonagrađene ekipe, prino je svoje utiske o druženju, al je i otkrio kako se pravi dobar gra.

– **Nemamo posebni kuvarski tajni u pripravljanju grava. Mislim da je zapravo kuvarska tajna u tom da triba pronać pravu miru, ne mećat odviše začina, odviše povrća, tušta mesa... Naš gra je imo lipu gustinu, nije to bila ritka čorba, a ni papula. Mećali smo kvalitetne začine, suvog mesa, al ni tog ne odviše, paprike ljute obavezno, al ko voli zdravo ljuto, taj je sebi iscidio... To su samo nijanse! Najvažnije je da smo se lipo družili, uživali, pivali i tu dobru energiju širili i na ostale ekipe!** – izdivanio je Šime za „Bunjevačke novine".

Bunjevačka ekipa je, kažu, zadovoljna plasmanom, a organizatori i ostali desetak ekipa tvrde da su u Bunjevcima imali ozbiljnu takmičarsku konkurenciju, al i vesele kuvare – zabavljače!

R. P.

TRADICIJA NIGOVANJA SLAMARSKE UMITNOSTI

Lipota zlatnog sjaja

Subotica danas pridstavlja svojevrsnu metropolu likovne naive u tehniki slikanja slamom. Subotičke slamarke više od po vika zadivljuju svit svojim umićem, kreativnošću i jedinstvenim talentom. Ideja za ovom umitnošću stvorena je iz običnog, svakodnevnog života žena na salašima i rada na plodnim ravnicama, otkaleg su nastali i prvi motivi. Žena, podstaknuta unutrašnjim nagonom, talentom za ulipšavanje, tim veličanstvenim darom prirode, uporedo sa iskonskim poštivanjom prema zemlji, pronalazila je ideje za estetsko oblikovanje svega što je okružuje, posebno tom čudesnom zlatastom daru prirode, „slami", iz koje isijava zadivljujuća lipota, a uporedo ukaziva joj se poštovanje ko nosiocu drevnog simbola opstanka žita. Inspirisane bogatstvom prirodnog materijala iz okruženja, spontano su stvarale temelje izvorne narodne umitnosti od slame - slamarstvo.

U priko dvadest godina bavljenja kulturnom baštinom Bunjevaca, pridsidnica KUD „Bunjevka" **Kata Kuntić** istakla je značaj nigovanja slamarske umitnosti bunjevačke nacionalne zajednice, koja i dalje svojim radom doprinosi na njezinoj afirmaciji i pridstavljanju u okviru bunjevačke nacionalne zajednice i šire.

Istorija slamarstva

Prvi slamarski radovi nastali su pletenjom slame (prstenje, narukvice, lančići...). Prvi oblici sičene slame su bili cvitići od koji su nastale prve perlice (koje se i danas koriste za ukrašavanje zvanica na „Dužijanci" i bunjevačkim svatovima). Uslidili su ukrasni predmeti trodimenzionalnog oblika (krune, crkve, kutije…) i konačno tehnika slikanja sa slamom, koja je danas savršenstvo kvaliteta.

Veliki značaj u razvoju slamarske umitnosti dao je **Blaško Rajić** (1878-1951) svećenik crkve Svetog Roke u Subotici, kad je 1911. godine prastari bunjevački narodni običaj „Dužijancu", uvo u okvire crkve i kroz liturgijsko slavlje dao još veći značaj ovom obredu.

– Ovaj paganski običaj Bunjevci su vikovima održavali na salašima u cilju zafale Bogu za rodnu godinu (narodno veselje nakon završetka žetve), a slamu istakli ko simbol nacionalnog obilužja – objašnjava Kata Kuntić.

U okviru proslave „Dužijance" prvi put javno se pojavljivaje ornamentalni i sakramentalni predmeti pleteni od slame. Med prvim najpoznatijim pletiljama su: **Kata Rogić, Mara Ivković Ivandekić i Matija Dulić** iz Đurđina, **Teza** i **Mara Vilov** sa Bikova, **Marga Stipić** iz Tavankuta i **Ana, Teza i Đula Milodanović** iz Žednika. Nažalost, predmeti od slame iz tog vrimena nisu sačuvani, postoji samo nikoliko fotografija i zapisi pripovidača.

Dvodimenzionalno slikarstvo slamom

Veliki zagovornik i ljubitelj dvodimenzionalnog slikarstva u slami bio je **Lazar Ivan Krmpotić** (1938-2006) kulturni radnik, književnik i svećenik u Đurđinu, selu nadomak Subotice. Teza Milodanović iz Žednika, podstaknuta podrškom župnika Krmpotića, 1960. godine oprobala se sa izradom slika od slame. Zaslugom **Ivana Prčića - Gospodara** (1901-1988) učitelja i književnika iz Tavankuta, dogodilo se prvo javno angažovanje slamarki u okviru likovne umitnosti. Tako se već poznata pletilja slamom Ana Milodanović prikjučila radu Likovne kolonije pod nazivom „Grupa šestorice", osnovane 1961. godine u Tavankutu. Već naredne godine osniva se „Likovna sekcija KUD „Matije Gubec" u Tavankutu, koja organizuje i prvu izložbu pod nazivom „Izložba slikara amatera u Tavankutu", na kojoj se javno pridstavlja prva dvodimenzionalna slika od slame pod nazivom „Rit" (Močvara) autora Ane Milodanović. U kolektivni rad uključuju se ranije spomenute slamarke iz okoline Subotice.

Dvodimenzionalne slike od slame, izazvale su veliko interesovanje javnosti. Već 1965. godine organizovana je izložba pod nazivom „Amateri i naivci – Tavankuta" u Apatinu i Subotici. Slidile su velike izložbe pod nazivom „Naivci iz Subotice" u Beogradu i „Naivci - Bunjevke iz Subotice" u Zagrebu 1966. godine, ko i u drugim varošima širom Jugoslavije.

Subotički istoričar umitnosti **Bela Duranci** u katalogu „Naivna umetnost", 1970. godine, o ovim običnim ženama, domaćicama sa salaša - slamarkama napiso je:

„Samouke, izgubljene u samoćama, između beskrajnog horizonta panonskog neba i zemlje, koristeći predahe svakodnevnog i monotonog rada, ove žene su kao njihovi sudruzi po talentu, anonimni narodni pripovedači, pesnici i svirači, osetili potrebu da umetnički izraze svoj doživljaj velikog sveta oko sebe, da ulepšaju

svoj teški život njiva, sunca, prašine, večito savijanje leđa i znoja, taj život crne zemlje koja život znači".

Nakon kratkog zatišja u slamarskoj umitnosti, veliki doprinos u nastavku razvoja ove narodne umitnosti i uopšte širenja bunjevačke tradicionalne likovne kulture u dvodimenzionalnoj tehniki slame dala je **Ana Crnković** (1934-2011) nastavnik istorije poriklom iz Tavankuta, koja pokreće Slamarsku sekciju u OŠ „Matija Gubec" u Tavankutu 1977. godine. Sekcija je aktivno radila sve do 1991. godine kad je Ana Crnković očla u penziju. Za ti 14 godina osnovno likovno obrazovanje u dvodimenzionalnoj tehniki slame dobilo je oko 200 učenika, dok je 37 učenika u potpunosti savladalo ovu tehniku. Nike od nji su postale vrhunske umitnice.

Ana Crnković je zaslužna za pokretanje i održavanje „Prve kolonije naive u tehniki slame – SLAMARKE '86, Tavankut". Ova kolonija podržana od lokalne samouprave prirasla je u najznačajniju manifestaciju naive u Subotici pod nazivom: Treći susret „Prve jugoslavenske kolonije slamarki Tavankut '88". Na koloniji je učestvovalo 14 slamarki: **Anica Balažević, Ivana Bašić Palković, Ana Crnković, Marija Dulić, Mara Ivković Ivandekić, Matilda Obradović, Kata Rogić, Emina Sarić, Rozalija Sarić, Jozefa Skenderović, Đurđica Stantić, Marga Stipić, Antal Toldi, Marija Vojnić** i 9 gostivi učesnika iz drugi republika ondašnje Jugoslavije.

Činjenica je da je Tavankut kolivka naivne umitnosti u dvodimenzionalnoj tehniki slame u smislu okupljanja i angažovanja autora sa prostora subotičke opštine i pridstavljanja njevi dila kroz razne izložbe i kolonije puni trideset godina.

Devedeseti godina prošlog vika, demokratske promine u zemlji su podstakle mogućnost nacionalnog izjašnjavanja. Tako je ondašnje udruženje, koje je do onda nosilo naziv KUD „Matije Gubec" Tavankut, prominilo pridznak u HKPD (Hrvatsko kulturno prosvetno društvo), što je prouzrokovalo napuštanje velikog broja članova.

Tako se devedeseti osnivaju mnoga slamarska udruženja i sekcije, koji su zaslužni za dalji razvoj očuvanje likovne umitnosti tehniki slame:

- 1961. - 1990. KUD od 1991. HKUD „Matija Gubec" - Tavankut,
- 1990. „LUSA" - (Likovno udruženje slamara amatera) u Subotici,
- 1995. „KLAS" - Slamarska sekcija BKC u Subotici,
- 1996. „SRP" - (Slamarska radionica penzionera) u Subotici,
- 2000. - Asocijacija naivnih umetnosti, KUD „Bunjevka", Subotica
- 2000. - Slamarska sekcija KUD „Bela Bartok" - Čantavir.

Prve veće izložbe izvan prostora Jugoslavije održane su 1976. u Modeni (Italija); 1976. u Meksiko Sitiju (Meksiko); 1988. u Los Anđelesu (SAD); 1993. U Ludwigshafenu (Nemačka); ko i u mnogim varošima Mađarske, Poljske, Italije, Ukrajine, Bugarske, Nemačke...

– Dila bunjevačke naive nalaze se u muzejima, galerijama, crkvama, manastirima, ambasadama, pridsidničkim rezidencijama, Vatikanu i privatnim zbirkama širom svita – istakla je Kata Kuntić.

O slamarstvu u mnogim katalogima, časopisima, kalendarima, monografijama i knjigama objavljivana su stručna mišljenja. O slamarstvu često je divanio **Bela Duranci,** istoričar umitnosti, **Milka Mikuška,** etnolog, **Arpad Pap,** kustos-etnolog, **Đerđ Boroš,** likovni pedagog i grafičar, **Olga Šram**, istoričar umitnosti, **Olga Kovačev Ninkov**, muzejski savitnik-istoričar umitnosti, **Andrija Kopilović**, doktor teologije, Ljubica Vuković Dulić, istoričar umitnosti. Ivan Lazar Krmpotić, magistar teologije, objavio je knjigu „Umjetnost u tehnici slame", Subotica, 2001. godine.

– Najveći doprinos za slamarstvo u Somboru dao je Stipan Budimčević, samouki slamar, danas i pridsidnik BKC „Lemeški Bunjevci" u Svetozaru Miletiću, koji se ozbiljno bavi slamarstvom. Dvodimenzionalnu tehniku slamarstva od 2005. godine uči u Subotici. Svoje znanje prino je u svoje selo i Sombor, tako da danas možmo kast da imamo i somborske slamare – ističe Kata Kuntić

Danas u Subotici i okolini postoji nikoliko stotina stvaralaca koji žele da se bave naivnom umitnošću u tehniki slame - međutim, kroz godine nemara i vrimena u kojem živimo, izdvojilo se samo nikoliko desetina kvalitetni, pripoznatljivi i talentovani stvaralaca sa ostvarenim visokim priznanjima i stručnim mišljenjima na značajnim izložbama u zemlji i inostranstvu.

– Nesvisno, pojedinci su postali lideri jedinstvenog svidočanstva tradicije ovi ravničarski prostora, kroz slamarsku naivnu umitnost - kulturnog nasliđa bački Bunjevaca – istakla je Kata Kuntić.

T. B.

FAMILIJA ROMIĆ IMA LIPU TRADICIJU OKUPLJANJA I DRUŽENJA

Kad čeljad nisu bisna, nije ni kuća tisna... a tek salaš

Stara izreka „Kad čeljad nisu bisna, nije ni kuća tisna" još više mož dobit na širini kad se pribaci na salaš. Upravo su to pokazali u familiji **Romić,** koji su iskoristili lip majski dan, da se na salašu na Bikovu, di su proveli lipe dane, još jedared okupe, kako saznajemo, možda i poslidnji put, jel je salaš upravo prodat.

Rič je o salašu na kojem su **Lojzija** i **Eržika** podigli šestoro dice koja su danas, već odavno, ne i samo roditelji, neg i dide i majke. Od šestoro dice na salašu je osto najmlađi **Pere Romić** sa kojim započimamo ovaj divan.

– Skupljamo se tušta godina na ovom salašu, di su se doselili majka i dida 1960. godine, a otac i mama 1962. godine kad sam se ja rodio. Do 1971. godine su tu bili majka i dida, nadalje moji roditelji. Pravili smo na salašu tušta svatova, imali smo pet svatova za samo dvi godine, a poslidnje, sedme svatove ovaj salaš pamti 2009. godine. Na kraju smo ostali na njemu ja i moja žena Slavica – daje nam Pere Romić kratak istorijat boravka na salašu, a potom nastavlja divan:

– Na ideju da se okupimo došo je moj nećak, dobro je da smo se još jedared svi skupili, jel sam moro prodat salaš, ne možemo žena i ja sve održavat, veliko je. Zdravo mi je drago što je ode tušta naše familije, malo se družimo, divanimo, lipo nam je.

U familiju Romić lipo se uklopila i njegova žena **Slavica,** kojoj nije bilo teško da život u varoši zamini sa onim na salašu.

– Na salaš sam se udala, a došla sam sa sprata, iz zgrade. Lipo mi je, pogotovo kad je ovako velika familija, a u njoj ima sloge.

Ivan Vukov je ko deran rado dolazio na salaš kod dide i majke, a danas je upravo on, ko mlad čovik prid kojim je budućnost, dao ideju da se održi ovako okupljanje.

– Skupili smo skoro cilu familiju, ima nas četrdesetak, možda i više, kogod se rodi, kogod, na žalost, umre. Znače nam ovaka okupljanja, jel baš i nema tušta prilika da se ovako zajedno nađemo. Možda bi bilo logičnije da se skupimo liti, na Bikovačko proštenje, al je to ujedno i sezona godišnji odmora. Zato smo se okupili baš sad, kad smo svi tu.

Da unučad Lojzije i Eržike nose lipe emocije sa salaša potvrđiva i **Maja Radaković,** koja sa ponosom ističe da je upravo ona najstarije unuče, a potom otkriva i nike za-nimljivosti.

– Neobično je da nas ima desetoro unučadi, i da je odnos muški i ženski jednak, po petoro. Zanimljivo, svako je prvo dobio ćer, pa sina, tako da su dida i majka prvo dobili pet unučica, pa onda i pet unuka. Imamo sad i mi već našu dicu, eto, najstarije praunuče je moj sin koji ima 13 godina, a najmlađe je nedavno napunilo godinu dana.

Jedan od Romića iz ove familije je i **Antuš**, kojeg dobro poznamo iz KUDŽ „Bratstvo". On se, ta-

kođe, rado sića vrimena provedenog na salašu.

– Nuz naš šestoro, svakog lita bilo bi još bar toliko dice, jel bi na raspust dolazila braća i sestre od teta, ujaka, stričeva, i svi bi cilo lito bili na salašu zajedno. Naravno, bilo je i posla, mrvili smo kuruze, čuvali svinje, krave, već kad je kakog posla bilo, al je bilo i tušta vrimena za sigru, druženje, jedno pravo uživanje. I zimski raspusti su bili taki, radovali smo se kad padne snig. Onda bi najstariji brat uprego konje u sonca, ko ne bi stao, vezo je male sanke, pa bi se tako vozali. Tako je bilo godinama, tu smo provodili litovanja i zimovanja. Sve je to nezaboravno, to će vam potvrdit svako od nas – ističe Antuš, pa primećiva:

– Došlo je par nas dan ranije, malo da pomognemo da se sve pripravi, a zanimljivo je bilo vidit kako su se ponašali naši najmlađi. Niko se nije ni sitio da pogleda telefon, da štogod čeprka po internetu, radili su, sigrali se, lipo su proveli vrime na zdrav način.

Divan s Romićima počeli smo sa najmlađim, a završićemo sa najstarijim **Dinom**, koji ponosno nosi ime po didi. I on, naravno, nosi lipa sićanja na mladost na salašu.

– Čim si bio najstariji, moro si i najviše radit, a i popazit malo na mlađe. Volio sam radit, a i moro sam. No, posla je bilo za sve, ne samo za najstariju dicu, i ne samo kod nas. Ujtru bi se nosilo mliko, posli se išlo u škulu, bilo je zemlje, stoke, a svako je radio šta je bilo primereno za određen uzrast. Stariji bi radili na zemlji, mlađi čuvali stoku, josag, namirivali, kupili jaja. Dica su od malena učena obavezama i redu. Zimi se, naravno, manje radilo, dani su bili kraći. Nije bilo zabave kod danas, televizora i taki stvari, al je bilo kartanja. Sićam se da je mama uvik rondzala baći da nas tom ne uči.

U centru pažnje svi prisutni bili su, naravno, oni najmlađi. Oni su itekako dobro iskoristili vrime da se isigraju, nadišu svežeg ajera, upiju tušta pozitivne energije, al i da se salašu oduže pismicom „Na salašu našeg dide" koja je sačuvala spomen na ovo okupljanje.

N. S.

ČLANOVI KUDŽ „BRATSTVO" IMALI NIZ NASTUPA

I lito puno obaveza

Za članova Kulturno-umitničkog društva železničara „Bratstvo" nalazi se period bogat nastupima širom Srbije, al i osvojenim nagradama na raznim festivalima, a u divanu sa **Antušom Romićom**, pridsidnikom ovog Društva, saznajemo da će, po svemu sudeć, tako bit i čitavog lita.

– Krajom aprila smo nastupili na „Jaseničkom prelu" u Smederevskoj Palanki, sa prvim ansamblom, i tamo je bilo dosta nagrada. Sa folklornim dilom smo osvojili treće misto, a pridstavili smo se sa šopskim igrama, orkestar je dobio treću nagradu za spletom bunjevački narodni melodija, te prvu nagradu za očuvanje tradicionalnog instrumenta – tambure – divani Romić, pa hronološki nastavlja:

– Dičije grupe su 13. maja nastupile na festivalu „Mali zlatni opanak" u Valjevu. Mlađa grupa je prikazala igre iz Vojvodine, starija igre iz Mačve, a dobili su pehar za prikazan visok umitnički nivo. Takođe, stigla je i nagrada-diploma za originalnost nošnje, te za vođenje ansambla.

Posli revijalnog nastupa u Starom Žedniku, uslidilo je putovanje u Kučevo, di je 3. juna održan jubilarni, pedeseti Sabor narodnog stvaralaštva „Homoljski motivi".

– Zvali su nas odprija na ovaj Sabor, al smo tek sad uspili stignit, a na njev zahtiv smo prikazali bunjevačke igre, i to ne kroz klasičnu folklornu koreografiju, već smo pokazali izvorne igre. Bilo je lipo proć defileom skoro jedan kilometar, jel smo mogli čut zdravo pozitivne komentare na našu nošnju, a i posli nastupa su stizale pofale. Paralelno je održano i takmičenje za „Najlipšu pastiricu Sabora", a nagradu je u Suboticu ponela naša članica Aleksandra Vuković, inače ove godine birana i za najlipšu prelju u Subotici.

Naredni period će, ako se poklope sve finansijske kockice, takođe bit pun nastupa, i to međunarodni.

– Imamo poziv da nastupimo od 14. do 19. juna u Brestu u Belorusiji. Domaćini su nam sve obezbidili, a na nama je komplikovan zadatak da rišimo privoz. Nije mala cifra, skupili smo malo manje od polak, nadam se da ćemo naić na razumivanje i za ostalo, a tamo bi išli da dicom uzrasta 10 do 15 godina. Dobili smo poziv i za nastup u Vranjskoj Banji, polovinom jula, te u Varni u Bugarskoj, od 17. do 24. avgusta. Naravno, biće tu dosta obaveza oko naše tradicionalne „Dužijance" u Subotici, a sa posebnom radošću se pripravljamo za Dičiji godišnji koncert kojeg planiramo za 8. jul, u OŠ „Majšanski put" u Subotici – dodaje Romić na kraju.

N. S.

SIĆANJE NA KADGODAŠNJE OBIČAJE

„Kruv naš svaki dan”

Jun misec je misec kruva, a kruv je dar Božiji koji su naši prici zdravo cinili i s velikim poštivanjom izgovarali. Smatra se da su prve sorte žita nađene u Jerihonu oko 6.500 godina prija Krista, al svakako da ga je bilo odprija kad je Bog kazo prvim ljudima, što vidimo iz knjige Postanka 3,19: „U znoju lica svoga ist ćeš kruv, dok se ne vratiš u zemlju iz koje si uzet”.

Od sve rane, kruv se najvećma poštivo

Skidanje žita je kadgod bio spor i težak poso, a i njive pod žitom su bile male. Od žita su pravili brašno, tako što su žito mlili na žrvanj. Žito se mlilo sve zajedno, nije išlo obaško, brašno, griz i mekinje. Kad su imali brašno, znali su od njeg ispeć kruv, al taj kruv nije bio ni sličan današnjem kruvu. To je bio brezkvasni kruv, koji se dosta dugo tako peko. Za kruv se molimo i u očenašu: „Kruv naš svaki dan daj nam i danas”. Brez kruva se ne bi mogo zamislit život na zemlji.

Kad su malo čeljad uznapridovala, sijali su veće njive žita, što su kasnije kosili kosama. Ko nije imo svoje zemlje, išo je kod veći gazda radit ris i svaki je gledo da zaradi žita za godišnji kruv za svoju čeljad. I čeljad iz varoši i kojikake zanatlije su znali izać na salaš da u risu zarade žita za kruv. Računalo se po 250 kg žita za odrasle, a za dicu upolak manje. Težak i naporan je to bio poso, po jakom suncu nagnut mavat kosom, cio dan, a risaruše sagnute rukovetat pa još i uža vuć. Sve se to izdržavalo samo da se obezbidi kruva. A virovalo se ko liti laduje taj zimi gladuje.

Kruv se kadgod zdravo poštivo i nikad se nije baco. Ako se osuši onda se udrobi u mliko, naprave zamotanice, skuva popara el napravi prezla. Ako žito nije dosta rodilo, u kruv se mećalo prikrupe el krumpira. Nise zabavljalo i ako je bio crni kruv, naši su kazali: „Ne uskrati ga Bože”. Stari ljudi su znali pripovidat o sušnim i gladnim godinama. Za kruv se uvik zafaljivalo Bogu, tako su nastale i dužijance, zafala Bogu za kruv od novog žita. Ris je bio težak poso pa su to radili mlađi ljudi i žene, momci i divojke. Stariji ljudi su se starali o josagu, a žene su kuvale užnu, prale košulje, pekle kruv i čuvale manju dicu.

Zabava za mlade

U junu počima i škulski raspust, pa su dica tušta pomagala didi i majki, zrijale su višnje i trišnje, pa se bralo i duncovalo, sušilo i kuvo pekmez. Drškovi od višanja su se sušili i ostavljali za teju, brao se i cvat lipe i titrice za teju, što su većinom dica radila. Iako je bilo tušta posla, kadgod se nediljom nije radilo. Nedilja je je bila dan odmora i molitve. Naši prici su čuvali sve običaje koje su doneli sa sobom još kad su došli u ove krajeve. Ima koji su još iz paganski vrimena, ko što su Dodole i Kraljice.

Mladi su se uvik zabavljali na način kako im je bilo omogućeno u teškim pa i ratnim vrimenima. Veće svece su zdravo poštivali i slavili, prijapod-ne se išlo u crkvu na svetu misu svečano obučeni i cure i momci. Obično nediljom su se pravila kola i igranke na salašima na ledini, di su obično svraćala po dva svirca. Tako su mladi počimali učit igrat.

Zimi su se pravile skupštine i prela, a u Korizmi loptanija i kokice, samo što su se u Korizmi nije sviralo i pivalo, a ni igralo. Ako je u kojoj crkvi proštenje, mladi su išli pa su se tako upoznavali sa mladima iz drugog sela.

Važan korak za cilu familiju

Od dvadeset godina je počelo vrime curama za udaju, a momcima vrime za ženidbu je bilo kad dođu iz vojske. Vojni rok je kadgod trajo 2-3 godine, zavisi koji su rod vojske bili. Curama se prija udaje spremo štafir, šlingovale su se košulje, mider, bude dolnje, suknje, parketi i navlake, bile salvetske i sefirske. Tkale su se ponjavice i pregače, kupilo se perje za dunju i uzgljance. Sve je tribalo pripravit jel nikad se ne zna kad će se pružit prilika za udaju. Ako je cura našla momka naspram sebe, al i da je roditeljima po volji. Da je iz dobre i ugledne familije, koliko ima braća i sestara, da niko nema kaku bolest el falingu. A najviše se gledalo koliko imadu lanaca zemlje, a za lipotu baš nisu marili. Kadgod cura nije išla kod momka kući na salaš, a divojkini roditelji nisu dozvoljavali da joj momak ulazi u sobu, al opet je bilo slučajeva da je cura momka puštila u sobu kroz pendžer. Roditelji su bili strožiji za mlade neg danas, a to je bilo za njezino dobro. Ako su se duže vrime zabavljali, curini roditelji bi kazali: „Ako se volite vinčajte se, el svaki na svoju stranu” , jel izreka kaže: „Di je ljubav slatka, tu je pamet kratka”.

Mladost je uvik bila mladost, a krv nikad nije bila voda. Otkako je svita i vika u svako vrime i u svim generacijama događalo se da dvoje mladi zaljubljeni, zanešeni mladalačkom strašću urade i što nisu smili ni tili, al eto, trevilo se. Iako se nisu oma uzeli, taki parovi se obično posli nisu stupili u brak. Kad je došlo dilo na vidilo, momkovi roditelji su krivili curu, a curini su krivili momka, a krivca tu nije ni bilo. Kadgod nije bilo kontracepcije, a Bunjevci, ko katolici, nikad ne bi ubili nerođeno dite. Dite je uvik bilo radost u kući, a curi su roditelji kazali: „Nemoj se udat za tog momka, jel nećeš bit srićna, da te je volio oženio bi te prija. Mi ćemo dite odranit, a ti traži drugu priliku”. A i momak nije bio srićan jel su ga cure izbigavale. To su bili ritki slučajevi, al eto bilo i tog.

Bilo je slučajeva da je koja cura očla za momka brez znanja i pitanja roditelja pa je sotim zdravo uvridila roditelje. Ima koji otac se odreko ćeri i zareko se da mu ne triba dogod je živ. Pa zbog tog ni od tala ništa nije dobila, a ni iz kuće ništa, štafir, ni ruvo, samo što je to veče ponela u bućuru. Roditelji su želili da se dica podome dok su živi, pa da i unučad dočekaje. Ako cure nisu našle momka po volji za kojeg bi se udale, onda su kake tete, strine jel ujne, išle u kolo da vide koji bi momak bio dobra prilika za njevu curu. One su se za to vešto znale raspitat, ko je i čiji je. Pa ako se jedno drugom sviđaje došlo je do ozbiljne veze. Tako su mladi provodili svoje mladalačke dane, kad nije bilo radija i televizije, ni telefona, al su zato bili veseliji i srićniji za razliku od danas, kad mladi imaje sve, a nisu zadovoljni.

Priskakanje vatre

Kadgod je bio običaj koji je sad već nesto. Na Ivana Cvitnjaka se bralo poljsko cviće pa se mećalo prid sliku Sv. Ivana, a cure su plele vinčice i mećale na glavu. Pridveče se ložila i priskakala vatra. Priskakali su mladi, stariji i dica. Na kraju su žeravicu od slame razgrćali rukama da ne bude zanoktica, a nogama gazili da ne bude naboja. Kasnije je bilo zabranjeno ložit vatru. Kako su nestajali salaši i salašari, tako je polagano nestajo i svetac Ivan Cvitnjak. **A. V. K.**

Sveci koji se spominjemo

Dove slavimo 4. juna, a to je pedeseti dan od Uskrsa, kad je Isus poslo apostolima Sv. Duha. Apostoli su se skupili na molitvu u kuću di je bila Isusova poslidnja večera. Bili su u velikom stravu od Židova pa su zaključali vrata. Odjedared, čuju jak šum, pa su se poplašili jel nisu znali šta je to. Vidili su male plamene jezike, više svakog od nji. Tako su primili Duha svetog, pa su mogli divanit i razumit strane jezike, već kako je kome davo Duh sveti. Više se nisu ničeg bojali pa su se razišli po cilom svitu propovidat evanđelje Isusuvo. Krstili su svit u ime Oca, Sina i Duha svetog. Jedanaestog juna slavimo Prisveto Trojstvo, tri božanske osobe zajedno.

Svetog Antuna Padovanskog slavimo 13. juna, koji je ko svetac i čudotvorac proslavljen po cilom svitu. Svoj zemaljski život provo je u Lisabonu, Koimbri i Padovi. Njemu se svit obraćo za svoje nevolje, za zdravlje, za sriću, za sriću vezanu za josag i za izgubljene stvari. Sveti Antun je sav novac što je dobio za uslišene molitve davo za krušac sirotinji. Umro je 13. juna 1231. godine, u petak pridveče, u svojoj 35 godini života. Saranjen je 16. juna u Padovi, u crkvi Blažene Divice Marije po njegovoj želji. Sveti otac papa Grgur X ga je proglasio za sveca 30. maja 1232. godine. Svetom Antunu se i danas virnici obraćaje i mole za pomoć u svojim nevoljama i pale sviće isprid njegovog kipa po crkvama.

Bršančevo slavimo 15. juna, kad je Isus Krist na Velik četvrtak, na poslidnjoj večeri, ustanovio prisveti oltarski sakrament i svećenički red. Al se nije mogo tako svečano proslavit čerez Isusove muke i smrti, pa se zato slavi na Bršančevo (Tilovo).

Srce Isusovo slavimo 23. juna, a 24. juna se slavi pričisto Srce Marijino. Rođenje Ivana krstitelja slavimo 24. juna, on je krstio Isusa Krista kad je imo 30 godina u riki Jordan. Nebo se otvorilo i čuo se glas: „Ovo je sin moj ljubljeni u njemu sva milina". Krstio je i druge ljude koji su prihvatili viru. Bio je zatvaran u tamnice, di mu je i glava odsičena, što je Herodova žena tražila, glavu Ivana Krstitelja na pladnju.

Svetog Petra je Isus izabro da bude poglavar svete katoličke crkve. Dao mu je ključeve raja i kazo je: „Što svežeš na zemlji bit će svezano i na nebu. Ti si Petre stena i na toj steni ću sagradit crkvu svoju, koju ni vrata paklena neće nadvladat nikada".

A. V. K.

BUNJEVAČKA ZDILA

Litnja ila i poslastice

Čorba s valjuškima

Od jednog pileta noge, glava, vrat, želudac, džigerica i srce
1 peršin
1 šargaripa
1 glavica crnog luka
vegeta
papar

Noge od pileta, glavu, vrat i iznutrice oprat i isić na manje komade pa metnit da se kuva u 3 litre vode. Kad provre dodat isičeno povrće i 1 kašiku vegete, kad se skuva napravit valjuške od 2 deci griza, 2 jajeta na vr kašičice masti i malo papra. Kašičicom uzimat valjuške i mećat u čorbu koja vrije. Kad se valjuški dignu gori, kuvani su.

Pečeno meso s vinom

1 pile
1 čaša vina
po čaše vode
1 čaša kisele pavlake
1 žumanjce
2 kašike masti
vegeta
papar

Jedno pile, od kojeg smo uzeli noge, glavu i vrat, isić na komade pa na vriloj masti propržit s obadvi strane da malo porumeni, posut sa vegetom i paprom pa naslagat u vatrostalni sud. Potom nalit vino i vodu pa pokrit folijom i metnit da se peče 1 sat. Skinit foliju pa prilit s pavlakom pomišanom s žumanjcetom pa ponovo pokrit folijom i peć još 15 minuta.

Sos od gljiva s vinom

20 deka gljiva
2 glavice crnog luka
1 deci ulja
3 kašike brašna
½ litre vode
2 deci vina
malo soli

Luk isickat pa propržit na ulju dodat brašno i malo propržit, nalit vode dobro promišat i kuvat na laganoj vatri i dodat malo soli. Pečurke oprat iz više voda, sitno isickat pa ji kuvat u vinu. Kad se skuvaje salit ji u sos pa dobro promišat da se izjednači, pa prokuvat još 5 minuta.

Kuglov

35 deka brašna
15 deka margarina
10 deka šećera
5 jaja
1 kvas
2 ½ deci mlika
10 deka suvog grožđa
5 deka sickani ora
kore od limuna
malo soli
5 deka pra šećera

Razmutit kvas u mlako mliko, jaja umutit sa šećerom i margarinom, dodat brašno pa sve zajedno mutit varnjačom da se izjednači, dodat grožđe, orase, koru od limuna i malo soli dobro promišat pa salit u namazan kalup i posut prezlom. Ostavit tisto s kalupom da se kreće. Kad naraste metnit da se peče sat vrimena. Gotov kuglov, kad se proladi izvadit iz kalupa i posut pra šećerom. **A. V. K.**

S POSEBNOM PAŽNJOM ODRANJIVANI, KO KUĆNO ČELJADE NIGOVANI, DRAGOCINI U POSLU:

Bunjevački dobri konji

Stihovi stare bunjevačke narodne pisme iz 18. vika divane: *Da je meni što je srcu drago, / Ne triba mi ni carevo blago, / Malo zemlje i malo salaša, / Dobre konje, mudra kočijaša...* Bunjevci su ispočetka, ko narod vičan ratovanju, znali vridnost dobrog konja. Dva bačka grada s najvećim brojom Bunjevaca, a ujedno i dva najveća graničarska šanca na Potiskoj vojnoj granici – Sombor i Subotica, imali su konjičke odrede sastavljene od tamošnji Bunjevaca i Srba, koji su, ko habzburški podanici, duže od polak vika (1687-1745) ratovali na svim evropskim ratištima, kako protiv Turaka, tako i protiv Francuza, Bavaraca, Prusa i Saksonaca (još je 1691. g. somborski kapetan, Bunjevac **Dujo Marković**, pridvodio 200 konjanika u bitki sa Turcima kod Slankamena, di je i poginio). Na popisu iz 1720. g. u Somboru je bilo 155, a u Subotici 102 konjanika. Somborski graničari su 1702. g. imali 476, 1715. g. 519, a 1718. g. 547 odrasli konja. I u Somboru, i u Subotici, konji su držani na ispaši po brojnim okolnim pustarama i salašima. Koliko su konji bili na cini, divani i podatak iz 1746. godine, kad je, posli razvojačenja Sombora i Subotice, u Somboru zabiluženo da 549 ovdašnji graničara posiduje 1.423 konja za vuču i oko 1.000 ergelaša na okolnim pustarama. Prema podatku iz 1747. g. Somborci su gajili 2.109 konja.

U to vrime, pa još cio naredni vik, konji nisu korišćeni u zemljoradnji ko vučna snaga, već isključivo za privoz ljudi i robe. Tek od druge polovine 19. vika konji počinju da se koriste i u zemljoradnji (ranije se oralo sa volovima). Isprva, ovdašnji konji su bili omaleni, al snažni i durašni, i mogli su za jedan dan da privale velike razdaljine, sa priko 100 kg težine na sebi. Njeva ishrana tada je bila jednostavnija neg ishrana rogate marve jer su se oni, uglavnom, sami prihranjivali, liti ispašom na bogatim okolnim pašnjacima, a zimi divljim travama i korovom koje bi iščeprkali ispod sniga. Vrimenom je, zbog potriba vojske, carevina Subotičanima i Somborcima davala dobre konje, odabrani rasa, nastojeći da kod ovdašnjeg salašarskog svita razvije njev uzgoj. Subotički i somborski salašari mogli su da dobiju od carske priplodne rasne kobile i pastuve na uzgajanje, a dobijali su i štogod novaca za svaku kobilu koju opaše državni pastuv. Ovake mire pogodovale su zanimanju salašara za gajenje konja, pa su, krajom 18. vika, na pustarama Pačir i Stara Moravica, somborski salašari napasali 3.452 konja.

Bunjevačka porodica na kolima u koja su upregnuta dva mrkova, na somborskoj glavnoj ulici 1930-i

Med vlasnicima većeg broja konja zapisani su 1759. g. somborski Bunjevci, sa salaša Gradina, Nenadić, Ivanovo Selo, Čičovi i Rančevo: **Martin Kekezov[ić]** (12 konja), **Tomo Lukić** (12), **Tomo Parčetić** (12), **Martin Parčetić** (8), **Niko Kulić** (7), **Miško Parčetić** (7), **Periša Matarić** (6), **Marko Parčetić** (6), **Zeljko Pekanov[ić]** (6), **Ivan Šamić** (6), **Đurađ Bošnjak** (5), **Ivan Čuvardić** (5), **Filip Dević** (5), **Đuka Dorotić** (5), **Antun Fratrićev** (5), **Antun Maunić** (5), **Nikola Palić** (5), **Bariša Pletikosić** (5), **Ivan Stolišić** (5), **Matiša Anišić** (4), **Marcika Bogišić** (4), **Miško Bokerović** (4), **Matija Carev** (4), **Pavao Gluvakov** (4), **Mato Goretić** (4), **Filip Gromilović** (4), **Jakov Kovačev** (4), **Tomo Kulić** (4), **Nikola Lukačev** (4), **Grga Lukić** (4), **Jakov Matarić** (4), **Joso Milanković** (4), **Nikola Parčetić** (4), **Nikola Pejić** (4), **Nikola Raič** (4) i **Grga Žuljević** (4 konja). Iste godine, na pustari Pačir svoje konje držali su Bunjevci iz Gradine **Ivan Čuvardić** (10), **Marko Bogišić** (9) i **Filip Dević** (4 konja). Godine 1762. **Nikola Parčetić** i **Matiša Matarić**, obadvojica iz Gradine, držali su na pustari Prekaja 40 konja, **Antun Fratrićević** iz Nenadića držo je u ataru Monoštora 1767. g. sedam konja, a **Ivan Marković** iz Gradine imo je 1774. g. 14 konja. Imućni salašari iz Gradine držali su 1779/80. g. konje na pustari Stara Moravica (**Đuka Parčetić** 45 konja, **Marko Čuvardić** 30, **Marko Skenderović** 29 i **Nikola Parčetić** 28 konja). Dvi godine kasnije, na pustarama Pa-

čir, Stara Moravica i Roglatica **Mato Čuvardić** je držo 130 konja, **Marko Skenderović** 76, a **Nikola Parčetić** 54 konja. Bunjevac **Matija Jozić** iz Nenadića, inače gradski senator, a jedno vrime i gradonačelnik Sombora, imo je 1815. g. na salašima i pustarama 339 konja.

Osim redovne litnje ispaše, konji su ranjeni i zoblju *(divanilo se da zob izvlači kola iz blata)*, ditelnom, travom, sinom, slamom, kuruzom, rizancima ripe i ovsenom plivom. Zob je morala je da bude zdrava, čista i dobro „izrešetana", a kako bi se izbiglo da *zrna odlaze u štetu*, tribalo je zob dobro natopit il prikrupit. Sino je moralo bit suvo i čisto, nikako užeženo il plisnjivo. Trava il ditelna su, prija ranjenja, rasprostirane da malo provenu i da se prosuše kako ne bi bile vlažne, rosne i priviše sočne, od čega bi se konji nadimali. Zob je davana barem po sata ranije neg trava el ditelna. Zdravi i snažni konji dobijali su, na svaki osam dana, i gusto zameten napoj od ječmene prikrupe, sa šakom soli. Pazilo se na to da konji budu namirivani u određeno vrime, a posli namirivanja ostavljani su da makar po sata odanu. Za konja je rane uvik moralo bit zadosta, jer mu je manjak rane škodio više neg bilo kojoj domaćoj životinji (divanilo se med Bunjevcima: *rani konja k'o svog brata, a tiraj ga k'o dušmanina*). Konji su pojeni ujtru prija namirivanja, a u podne i uveče posli, osim ako su ranjeni ditelnom i travom kada bi bili napojeni prija namirivanja. Za napoj je korišćena bunarska voda koja je bila umireno ladna i zimi i liti. S prolića su konji tirani na pašu, a smatralo se da ji friška zelena trava čisti i *razlađuje* njim krv.

Lipi i dobri konji – paradni čilaši, koji su imali i najblažu il najmirniju ćud, il vranci (crni), koji su bili najćudljiviji i najopasniji – pridstavljali su ponos svakog salašara, pa su posebno nigovani i paženi i često odiljeni od konja za svakodnevni rad. Volili su i nigovali salašari i svoje dorate il mrkove (smeđi i mrki konji), koji su bili najtrajniji i najvirniji, riđane (crvenožuti), koji su, posebno ako imaju crnu glavu, smatrani najboljim al i najlukavijim konjima, ko i kulaše (žućkaste) i graorane (sivi konji, kake bi salašari često nazivali i „zelenkom" ili „zekanom"). Konj s bilim nogama obično je nazivan „putko".

Posebno je važno bilo čisto držanje konja. Konje je svaki dan valjalo očešat, posebno po prsima, trbuvu i izmed nogu, di se vaćo znoj, blato i prašina. Liti, kad je prašine i rada bilo najviše, konji su i kupani posli svršetka posla (di je bilo bara il reka provedeni su kroz vodu do visine leđa). I zimi su, povrimeno, prani čistom vodom tako što su im trljana i prskana prsa i donji dilovi nogu. Smatralo se da *ko svog konja dobro očisti, polak ga je naranio.* Posli rada, konji nisu ostavljani da zaduvani i znojavi stoje na promaji i ladnoći, već su pokrivani suknenim pokrovcima (pokrivačima). Znojavi, umorni, zaduvani il pokisli konji trljani su suvom krpom, slamom il sinom, i ostavljani su u zavitrini da se odmore.

Pazilo se i na čistoću štala, koje su bile prostrane, suve, vidne i umireno tople, jer bi u malim štalama konjima bilo zagušljivo, a ukoliko je u štali bilo mračno, konji su postajali plašljivi. Štale su svaki dan provitravane i po više puti. Imućniji salašari patosali su štale „platinom" (debelim daskama), ispod koji je bila iskopana jama u koju se slivala mokraća. Balega je svakodnevno iznošena (da ne „kuži" vazduh u štali) i slagana na jedno misto da se „ustoji" i „ugari", pa je kasnije iznošena na njivu. Pod konje je prostirano dovoljno slame koja je često minjana. Posebno se pazilo na čistoću jasli i alova, koji su, prija ranjenja i napajanja konja, čišćeni slamom il sinom kako se konji ne bi ožvalavili. Vodilo se računa i da konji budu dobro potkovani.

Konji koji su prezani za vuču imali su radni am sa oglavnikom, koji je uvik imo „naočale" ili „okanke" i jak prinosni, čelni podvratni kaiš, a uz oglavnike je, obično, išla i lomljena il ravna žvala, pravljena od gvožđa il mesinga, pokadkad sa podbradnim lancom za lakše upravljanje konjima s „tvrdim ustima". Svaki bolji domaćin imo je i paradne il „paradoške" amove (sersane), izrađene od fine kože sa mnoštvom niklovani il mesingani dilova (uz ovake amove obično su korišćeni dvostruki il „francuski" kajasi, koji su bili različite boje od amova). Na amove su obavezno išle kožne štrange koje su kačene pomoću posebne jake šnale. Kada su paradni amovi korišćeni zimi za fijaker il sanke, praporci su bili dodatna oprema na konju. Prema amovima se cinilo i kako koja salašarska kuća „stoji".

Potiski graničar - husar

Tegleći konji su prilikom posla morali da budu slični rastom, kako bi mogli ravnomirno ić i vuć kola (prilikom prezanja pazilo se da ne budu prezani mlad i neuk, uz nemirnog i ćudljivog starijeg konja, ko što nisu zajedno prezani ni konji različiti naravi). Smatralo se da tegleće konje ne triba jašit, pa su salašari branili mlađima il slugama da ji uzjašu kad ji odvode na pašu il dovode s paše, a posebno da ji tiraju u kas il skok. Virovalo se da tegleći konj tako gubi svoj hod i posli ne vozi ravnomirno. Salašar sa dosta paše i suve rane držo je radije kobile široki prsa neg konje, kako zbog ždrebadi, tako i zbog mirnije naravi. Za prezanje i teglenje tereta birani su krupniji i jači konji, a za jahanje lakši, brži i vižljastiji. Obični konji smatrani su dobroćudnim, kobile su već bile ćudljivije, a ajgire nije bilo priporučljivo ni prezat, ni jašit (divanilo se da je ajgirski ćef dosta nji' glavom platilo).

Zagrebački novinar, koji je 1885. g. positio Sombor, u svom zapisu kaže kako se ode vozio gospodskim karucama, *a konji mrke boje – sve cupkaju kao devojke. Milina ti je da ih pogledaš, – kao da su iz kraljevske štale.*

Konjima su davana imena: Aga, Arap, Bandi, Baša, Bator, Bibor, Bećar, Ciga, Čađa, Đogat, Ficko, Labud, Madar, Musa, Nemir, Osman, Palčika, Paša, Piroš, Putko, Soko, Sultan (Sulja), Šarac, Tatar, Vezir, Vihor, Zvezdan, Ždralin itd., a kobilama: Ajša, Beba, Biba, Bistra, Cvetka, Cura, Čarna, Čila, Dobra, Dinka, Divna, Đenđa, Frajla, Giza, Lenča, Liska, Luca, Manci, Merima, Mica, Negra, Polka, Putka, Sojka, Strela, Ševa, Verka, Vila, Zverka...

Domaćinska bunjevačka kuća bilo u varoši, bilo na salašu, kadgod nise mogla zamislit brez konja. Oni su bili valuta jača od carskog dukata, a tušta Bunjevaca je svog konja doživljavalo isto ko i kućno čeljade. Ni jedna domaća životinja nije dobijala toliku pažnju i nigu ko što su je imali konji. Ta ljubav Bunjevaca prema konjima nadaleko je i pismom opivana, zafaljujuć, prija sviju, nenadmašnom i svevrimenom **Zvonku Bogdanu**.

Milan Stepanović

NOV PRILOG O ZDRAVLJU KOJE NAS OKRUŽIVA

Krastavac – višestruka korist

Došlo nam je proliće i sa njim polagano svo povrće, pa sam rišila pisat o likovitom i kozmetičkom dejstvu povrća. Na redu je krastavac (cucumis sativa) zeljasta biljka iz porodice bundeva koji se koristi u ljudskoj ishrani ko povrće. Vodi poriklo iz Indije, a još prija 5.000 godina su ga koristili drevni narodi sa planina Himalaja, Stari Egipćani i Indijanci, koji su ga počeli gajit prija 4.000 godina, Grci 600 godina p.n.e., a Rimljani malo kasnije.

Koren krastavca je osovinski sa razgranatim bočnim žilama. Stablo je polegljivo, može narast do 2 metra u dužinu/visinu. Na sebi ima čekinjaste dlake i veliki broj rašljika koje mu služe za pričvršćivanje za druge biljke, el predmete. Listovi su mu prosti sa urezima, veličina im zavisi od sorte krastavca. Cvatovi su žute boje, po pravilu jednopolni. Muški cvatovi se obrazuju u pazuvu listova, više nji zajedno sa maljavim drškama, a ženski po jedan el više nji u pazuvu sa veoma izraženim tučkom. I ženski i muški cvatovi imaju krunicu od 5 listića koja je kod ženski cvatova krupnija.

Plod je velika sočna bobica koja sadrži veoma visok procenat vode, a malo ugljeni hidrata, bilančevina,

Salata od krastavaca

Očišćene krastavce isić na tanke kolutove i pripravit sa sokom od limuna el domaćim jabukovim sirćetom, maslinovim uljom, pavlakom i bilim lukom. Ne triba solit.

Sok od krastavaca

Sok se dobija ciđenjom cilog neočišćenog krastavca, najbolje u sokovniku. Dobar je kod žena u menopauzi kod navale krvi, to je stari provireni lik. Pošto je bljutavog ukusa, može se mišat sa sokom od celera i šargaripe. Koristi se i u kozmetičke svrhe.

Čaj od krastavaca

Friško el osušeno sime krastavca služi za pripravljanje čaja. 1 kašičica simena u 3 deci vode kuva se 10-ak minuta i pije na prazan stomak za ličenje bolesti bubriga i bešike.

Smoothie od krastavaca

1 jedna zelena jabuka
1 svež krastavac
1 banana
2 kasike grčkog jogurta (gusti jogurt)
2 deci kokosovog mlika

Sve izmiksat u blenderu i sipat u čase, a odozgor posut isickan svež celerov list.

Voda za lito koja osvežava

Sastojci: 1 limun, 2-3 centimetra đumbira, šaka sveže nane i 2 litra obične vode, krastavac.

Krastavac isić na kolutove sa korom, limun prithodno oprat i držati u soda-bikarboni, pa i njega isić sa korom na kolutove, đumbir isić na kolutove i šaku nane. Sve metnit u 2 litre vode, ostaviti da stoji bar 1 sat i to pit cio dan umisto vode.

Krastavac u kozmetiki

Mnoge žene krastavac smatraje riznicom lipote. Ako mislite da vam krastavac odgovara, nemojte oma kupovat skupe fabričke proizvode, već razmislite o svim prirodnim proizvodima koji se nalaze oko vas.

Krastavac se koristi kod slideći problema:

- opekotine i dermatitis
- akne di krastavac uklanja masnoću i mitesere
- rozacee-krastavac ublažava upale i spričava osip
- nuz čišćenje kože krastavac vraća prijatan osićaj i energiju. Ako se redovno nanosi pasta od krastavca na lice, ukloniće pige i bubuljice.
- suva koža - zafaljujuć velikom sadržaju vode i vitamina E, krastavac rani i hidrira-vlaži kožu.

Losion za čišćenje od krastavaca

Operite i oljuštite 2 sridnja krastavca, sitno ji isickajte i polite vrilom vodom. Sačekajte da se oladi, procidite i metnite u frižider. Svako veče koristite ovaj losion, trljajuć tupferom lice, dok se dobro ne očisti.

Maska od krastavca i gline

Za ovu masku vam je potribno 5 kriški krastavaca, kašika maslinovog ulja, kašika gline u pravu i 3 kašike bilo koje kreme za lice. Pomišajte sastojke i ostavite 30 minuta da stoji u frižideru. Zatim sa ovom pastom namažite lice i ostavite da stoji 20-30 minuta, isperite mlakom vodom. Postupak ponavljat bar dvared nediljno.

Tonik od krastavaca i maslinovog ulja za suvu kožu

Ako imate izrazito suvu kožu napravite slideći tonik: 2-3 krastavca isickana i prilivena ključalom vodom, na to dodat 1 šoljicu manju za kafu-maslinovog ulja. Kada smesa dostigne sobnu temperaturu procidit i sipat u caklenu bocu. Čistit lice svako veče prid spavanje.

Maska za lice od krastavaca i jogurta

Oprat i oljuštit jedan veći krastavac, izmiksati u blenderu, dodat 1 kašiku mlika u pravu i 2-3 kasike jogurta. Ovu smesu nanet na lice, ostavit da stoji 20 minuta, nakon toga isprat mlakom vodom.

Za izbiljivanje i nigu podočnjaka

Jedan zrio veći krastavac prisić na polovinu i kašikom izvadit sime. Zatim krastavac isić na kolutove, dodati kašičicu meda i izmiksat. Priko očivi metnit gazu i na gazu pripremljenu smesu. Mož i na cilo lice, ako pomaže.

Krastavac kod opekotina od sunca

Isičite krastavac na deblje komade i njime prikrijte opekotine i crvenilo od sunca. Ako vam je zgodnije, možete istrenicat krastavac i metnit priko gaze na upaljeno misto. Obloge minjat čim se zagriju.

Ako imate problema sa kožom, ne morate trošit novce na skupte kreme, jel za to postoji jeftin krastavac.

mineralni materija. Od mineralni materija najzastupljeniji je kalijum, a u manjim količinama ima fosfora, natrijuma, mangana i kalcijuma. Plod ima najviše C vitamina i sve vitamine iz grupe B vitamina. Oblik ploda može bit jajast, vretenast, okruglast, izdužen, cilindričan. Veličina ploda je različita, a težina se kreće od nikoliko grama do 1 kile. Površina ploda je glatka, el pokrivena bradavicama, sa bilim el crnim bodljama. Pokožica ploda je zelene boje. Sime ploda je blido žute boje, izduženo, pljosnato, blago ispupčeno. Ima dobru klijavost koja traje čak 8 godina.

Postoji više sorti krastavaca: pariski kornišon, delikates, eva, carigradska langa, sunčani potok, marketer. Cvata od maja do septembra, a zrije i bere se od kraja maja do septembra. Sve ovo važi za biljke na na otvorenom prostoru, dok ga u plastenicima ima priko cile godine.

Likoviti dilovi biljke su plod i sime. Krastavac utiče na izlučivanje vode iz organizma, pa je stoga zdravo dobar kod bolesti srca i bubriga. Ima svojstvo rastvaranja mokraćne kiseline, pa je stoga dobar kod bolesnika koji boluju od kamenca u bubrigu i mokraćnoj bešiki, naravno, ukoliko su kamenci nastali uslid mokraćne kiseline. Ako se uzima frišak sok od krastavca, on utiče na izlučivanje otrovni materija iz organizma, normalizuje i čisti krv od kiseli sastojaka. Salata od krastavaca je zdravo dobra i korisna kod zatvora, ukoliko smetnje nisu nastale od bolesti criva.

Važno je znat da krastavci moraje bit zrili (nezrili plodovi su teško svarljivi). Ako se posli krastavaca/salate pije voda, el kaka druga gazirana tečnost, dolazi do grčova u crivima. Potpuno je pogrišno cidit krastavce i sok bacit, jel se upravo u soku nalaze likovite i dilotvorne materije. Upotriba krastavaca je najizraženija u u ishrani, ko likovito sridstvo, u kozmeticke svrhe. **Eva Kovač Pečkai**

IMA KAD NI NE ZNAMO ŠTA BI SVE MOGLI POIST

I kaktus je za ilo

Ideja možda zvuči neobično pa i neukusno, uzimajuć u obzir naše navike u ishrani u kojima kaktus ni u snovima nema svoje misto na tanjiru, bar ne onom iz kojeg smo inače navikli ist. A opet, u nikim dilovima svita kaktus je itekako značajna namirnica koja svojim ukusima i mirisima mami sladokusce željne egzotičnog zalogaja. Imajući u vidu da su male šanse da iko posli ovog teksta čudno pogleda svoj kaktus i odnese ga u kujnu, ako već tamo nije, poveśćemo vas u malo bezazleno upoznavanje sa kaktusovim mistom u ilovniku stanovnika pojedini američki savezni država, susidnog Meksika pa sve doli do Galapagosa.

Na samom početku triba naglasit da je mogućnost da se ide kaktus koji će bit pomenut u daljem tekstu neupitna i zasniva se na dugoj kulinarskoj tradiciji u kojoj su našli svoje misto. Al svaki ima štogod osobeno, svoj specifičan ukus i naminu pa kako su i očekivanja ljudi različita, valja naći kaktus koji bi vam odgovaro na tanjiru, baš ko što se i krumpir sprema na razne načine. Pa jedni vole kuvani radije nego prženi, i obratno.

Velika familija Opuncija kaktusa, koja broji priko dvisto vrsta karakteristična je vrsta kaktusa čiji ovalni listovi podsićaje na pedale. Med njima je svakako najpopularniji (lat. Opuntia Ficus-Indica). Ovaj kaktus nije ritka namirnica u toplijim saveznim državama SAD-a i Meksiku. Mada ladnoću dosta dobro podnose, pa su pogodni i za rasađivanje di ji u prirodi inače nema. Ljudskom zaslugom danas rastu i po Australiji, severnoj Afriki i na Galapagosu, di sa temperaturama priko godine nema veći poteškoća.

Takođe je za ilo porodica kaktusa Saguaro (lat. Carnegiae Gigantea) koja, možemo slobodno kazat, pridstavlja sinonim za američke pustinje. Ovi kaktusi su dugovični, mogu poživit i više od dvisto godina, a narast i priko 15 metara. Podsićaje na čovika koji je digo ruke uvis, a da se poide mora se dugo čekat, jel u ranom stadijumu razvitka ovaj kaktus nije pogodan ko rana. Takođe je u nikim saveznim državama SAD-a zaštićen i zakonom, pa bi vas taki ručak mogo papreno koštat.

Manji rođak ovaj porodice kaktusa (lat. Stenocereus thurberi) više naliči na skup ruku koje rastu iz istog korena. Osim što se može poist njegov žuti cvat i njegova stabljika, može se poist i plod koji nije baš česta pojava, a veličine je loptice za golf.

Kaktus nalik burencetu el lopti, zapravo je zasebna porodica kaktusa koja se međusobno dili u dva roda Echinocatus i Ferocactus. Takođe im se mogu poist stabljika i žuti cvat. Dugo je opstajala legenda med kolonistima iz Evrope da je dovoljno prisić ovaj kaktus na dvi pole pa da se čovik napije vode. Što nije daleko od istine, al akumulirana voda u ovim kaktusima poprima specifičan ukus i miris i nije baš naročit ugođaj za popit, al svakako je bolje od žeđi na srid pustinje.

Hilocereus (lat. Hylocereus) je kaktus čiji bili cvat širi svoje latice samo noćom. Poznat je i pod oblasnim imenom ko „zmajevo voće" el „pitaja dulče". Mesnati listovi se mogu poist, ko i crven plod koji sadrži crno sime visoke nutritivne vridnosti. Prisičen plod po sridi podsića pomalo na rotkvicu posutu biberom. Epifulum (lat. Ephipyllum) je srodna vrsta kaktusa Hilocereusu, plod mu je manjeg obima, al je cvat znatno raskošniji i pridnjači po svojoj lipoti.

Karaluma (lat. Caralluma Fibriata) potiče iz Indije, a može se nać i po severnoj Afriki. Ekstrakt njegovog cvata koristi se za smanjivanje apetita, pa je koristan za dijete, osim što takođe spada u kaktuse koji se mogu poist. Prodica kaktusa Agave takođe nudi par vrsta koje se mogu poist. Med njima je najpoznatija „Agave azul" od koje se pravi jedna od varijanti čuvene meksičke tekile.

Takođe, biljke porodice Sedum poznate su ko dobre za salatu. Ukus joj je pomalo gorak i papren, savituje se umireno konzumiranje jer se ova biljka prilično teško vari. Pa bi veći obrok mogo pridstavljat i zdravstveni problem, što nije ritkost ni sa drugim vrstama kaktusa koje znaju bit okidač za razne alergijske reakcije kod ositljivi ljudi el jednostavno kod ljudi koji na ovaku ranu nisu navikli.

Tušt je takođe biljka koja se može poist, istini za volju nije kaktus, al njegovi listovi koriste za salatu, a može i za razne vrste čorbi. Ova biljka u Ameriki se smatra (pogrišno) korovom, ko i kod nas kopriva, al pored pogrišne reputacije ne može se dovest u pitanje mogućnost da se poide.

Sve u svemu, kaktus se može poist, ko što smo mogli vidit dobro poznata u nikim dilovima svita. I za taj svit, nikako čudo. Al uzimajući u obzir razne neželjene poslidice za naše navike u ishrani možda je najbolje da ji ostavimo u saksijama di smo ji navikli i vidit. Mi živi i zdravi, oni čitavi. **T. K. M.**

POLJOPRIVREDA – SAVITI U ZAŠTITI BILJA

Zaštita vinove loze od bolesti

Vinova loza se trenutno nalazi, u zavisnosti od sortimenta i lokaliteta vinograda, od faze cvasti potpuno razvijene do faze puno cvatanje. Faza cvatanja je zdravo ositljiva faza u razvoju vinove loze. Ukoliko u fazi cvatanja dođe do infekcije patogenima koji prouzrokuju plamenjaču vinove loze – latinski Plasmopara viticola i pepelnicu vinove loze – latinski Uncinula necator, mož doć do vrlo značajni gubitaka u prinosu i kvalitetu grožđa. Uslovi koji trenutno vladaje u vinogradima su zdravo povoljni za razvoj navedeni patogena, a to su dugotrajne rose koje omogućavaje višečasovno vlaženje lista, visoke relativne vlažnosti vazduha tokom noći i optimalne temperature.

Plamenjača vinove loze – Plasmopara viticola

Javlja se na svim zeljastim dilovima vinove loze, a najčešće na listu, cvasti i grozdu, odnosno bobicama. Simptomi na listu se ispoljavaje ko hlorotične, a potom „uljne pige". Sa naličja lišća se u okviru ovi piga obrazuje bila navlaka. Tkivo zaraženi listova propada – nekrotira. Listovi izgledaje ko da su vatrom opaljeni. Cvast mož bit napadnuta i prija neg se otvori i tom prilikom se suši i opada. I na cvasti se mož pojavit bila privlaka. Bobice su ositljive do faze šarka. Mlade bobice nakon što su zaražene tamne i nekrotiraju, a ako je vrime vlažno i na njima se formira bila navlaka patogena. Obolile razvijene bobice tamne i smežuravaje se brez obrazovanja navlake. Plamenjača najčešće zavata grupu bobica, a riđe i čitav grozd. Lastari riđe obolivaje od plamenjače. Najčešće obole pri vrvu. Obolili dio se deformiše i prikriva biličastom navlakom parazita.

Ova parazitna gljiva prizimljava u opalom lišću. U proliće, kada je kišno i oblačno vrime, u trajanju 2-3 dana, a temperatura je veća od 11° C ostvaruju se uslovi za „primarnu zarazu" - prve zaraze u vegetaciji. Nakon ostvarene primarne zaraze ova gljiva sa naličja zaraženog lišća u povoljnim uslovima vrši dalje zaraze – „sekundarne zaraze". U toku vegetacionog perioda ostvaruje se veći broj sekundarni zaraza. Razvoju plamenjače pogoduje toplo i kišno vrime u proliće i lito. Plamenjača je u takim godinama posebno opasna. Naročito joj pogoduje vrime sa čestim kratkotrajnim kišama i toplim danima, kad sunce sija, a loza ostaje ovlažena. U takim vrimenskim uslovima triba vodit računa o zaštitnim tretmanima.

Suzbijanje: Preventivne mire za suzbijanje plamenjače su veoma značajne, al nisu dovoljne te se za zaštitu vinove loze moraje primenjivat fungicidi. Zaštita od ovog parazita triba da se zasniva na spričavanju zaraze tretiranjom vinograda protektivnim – kontaktnim fungicidima. Posli nanošenja na površinu lista vinove loze ovi fungicidi ne prodiru u biljku i njezine sokove, već se isključivo zadržavaje na površini biljke. Zbog toga oni deluju samo preventivno na parazita. Dužina njevog delovanja iznosi 7-10 dana. U slučaju jaki el češći kiša ovaj period dejstva priparata se smanjiva. Nakon nanošenja priparata na biljku, svi organi koji su se naknadno razvili nisu zaštićeni. Ode spadaje: Antracol, Folpan, Mancogal, Kaptan, Polyram, priparati na bazi bakra i dr. Za zaštitu kad loza raste ubrzano i kad su povoljni uslovi za infekciju primenjuju se kurativni el sistemični fungicidi. Oni za 30 minuta prodiru u biljku u intervalu od 14 dana štite i novo izrasle dilove vinove loze. Kiše ji ne spiraje. U ovu grupu spadaje: Mikal 75-WG , Ridomil gold MZ 68 – WP, Curzate MG, Orvego, Quadris, Forum Gold, Kardinal i drugi.

Pepelnica vinove loze - Uncinula necator

Pepelnica počinje svoju aktivnost na oko 5°C. Optimalne temperature za infekciju i razvoj pepelnice su 25–28°C. Svi faktori koji povećavaje relativnu vlažnost vazduha ko povećano isparavanje, slabo povitravanje, drvoredi u blizini vinograda i sl., pogoduju razvoju pepelnice. Pepelnica mož inficirat sve zelene organe: lišće, peteljke, mladare, cvasti, peteljke grozda, bobice.

Simptomi se prvo javljaje na lišću, na kome se stvaraje jače el manje pepeljaste pige. Lišće mož bit zaraženo u svim fazama, brez obzira na starost. Parazit se razvija kako s lica, tako i s naličja lišća. U proliće se na licu javlja neprimetno tamnozelena boja koja ukazuje na prisustvo parazita. Kasnije se razvija biličasta, brašnasta kolonija koja je bila sa lica i siva sa naličja lista. Zaraženo lišće se okruti i deformiše. Lastari bivaje zaraženi dok su zeljasti, prija zdrvnjavanja.

Posli zdrvenjavanja na njima se uočavaje mrke el crvenkaste zone, pojedinačne el povezane, sa karakterističnim končastim ivicama. Zeljasto tkivo lastara postaje zagasito, što ometa sekundarno debljanje. Vrvovi zaraženi mladara se često suše. Razvoj bolesti na listu i lastarima je manje štetan neg na grozdovima. Cvatovi su riđe zaraženi prija oplodnje. Biličasta navlaka se razvija na zavaćenim cvatovima, što dovodi do njevog sušenja i propadanja.

Gljiva se dalje razvija na šepurini, a simptomi su slični ko na lastarima. Pepelnica od na-padnuti organa najveće štete izaziva na bobicama grožđa. Bobice su ositljive na pepelnicu od zamitanja do promine boje – faza šarka. Kod jaki zaraza izgledaje ko da su posute pepelom. Zaražene bobice u stadijumu aktivnog rasta pucaje sve do simena. Raspuknute bobice se sasuše i propadaju.

Napad pepelnice na bobice koje pristaju sa rastom čini ekonomske štete samo na bilim stonim sortama, jel dolazi do razvoja površinske mrežaste nekroze. Zrile bobice više ne podležu napadu parazita.

Za širenje zaraze potriban je vitar jačine 2–3 m/s. Ko najvažniji način prinošenja zaraze smatra se prizimljavanje u pupoljcima. Zasadi vinove loze na teškim i zbijenim zemljištima stradaje više od pepelnice. Ovaj patogen se intenzivnije razvija kod bujniji sorti, di je prikomirno đubrenje azotnim đubrivima, ko i intenzivno obrađivanim zasadima. Napad ove gljive mož smanjit prinos grožđa i za 80–90%, a pepelnicom zaraženo grožđe podložnije je napadu sive plisnji i kisele truleži.

Priparati za zaštitu: Quadris, Sekvenca, Impact, Shavit, Stroby, Systhane, Talendo, Bumper, Topas, Akord WG, Polyram DF, Quadris Max, Luna expirience, priparati na bazi sumpora i drugi.

Nikola Ostrogonac
dipl.ing zaštite bilja

JOŠ JEDNA USPIŠNA SEZONA ZA ŽFK „SPARTAK”

Šesta uzastopna dupla kruna

Iza Ženskog fudbalskog kluba „Spartak” je još jedna uspišna sezona. Takmičenje u Super ligi su Golubice privele kraju, a tu su, još nikoliko kola prija kraja plej-ofa otklonile sve dileme oko prvog mista i nove odbrane titule prvaka Srbije.

Poslidnji meč u sezoni 2016/17 Ženski fudbalski klub „Spartak” odigro je u nedilju, 4. juna, a bio je to finalni meč Kupa Srbije. Utakmica je odigrana na terenu Sportskog centra Fudbalskog saveza Srbije u Staroj Pazovi, „Spartak” je sa 2:1 savlado ekipu Mašinca iz Niša, a bio je to znak za novu radost. Osvojena je „dupla kruna”, a ovo je šesti put uzastopno kako su Subotičanke uspile da u jednoj sezoni ujedine dvi domaće titule.

N. S.

DRUGI TRKAČKI DAN NA SUBOTIČKOM HIPODROMU

Zanimljiv „Fliger derby”

U nedilju, 28. maja, Konjički klub „Bačka” je priredio drugi trkački dan naminjen kasačima, a najvažnija trka, po kojoj je cio trkački dan nosio ime, bila je „Fliger derby”.

Zanimljiva trka donela je okršaj nikoliko sjajni kasača, a završnica je protekla u borbi tri favorita od koji se posebno istaklo grlo **Clair de Lune (Z. Petrović)**, a pobidničko vrime od 1:15,9 minuta po kilometru bio je i najbolji rezultat cilog dana.

Rezultati, **prva kasačka trka:** Audacieuse Lorme (A. Horvatski) 1:17,7, Chuchotee (J. Gabrić) 1:17,6, Blondie de Chenu (T. Višnjić) 1:17,8, Bastet de Redlau (D. Katanić) 1:17,8, **druga kasačka trka:** Bonny Staro (B. Kečenović) 1:20,2, King Oaks (Z. Petrović) 1:21,0, Syria AT (D. Katanić) 1:21:3, Cash Royal (Z. Vekaš) 1:22,4, **treća kasačka trka:** Lejla SP (B. Kečenović) 1:20,1, Amar Bharati (M. Pantić) 1:20,3, Severino (I. Mukić) 1:19,9, Dalton (L. Roža) 1:21,1, **četvrta kasačka trka:** Simba (M. Pantić) 1:18,5, Dea Celeste (B. Milodanović) 1:18,7, Elita BM (Z. Petrović) 1:20,3, Zane Grey AT (N. Mašić) 1:20,8, **peta kasačka trka:** Chanel Boko (K. Kopas) 1:19,7, Emil Zola AT (G. Kiš) 1:20,1, Dexter IT (I. Vukov) 1:20,1, Villiem B (N. Bognar) 1:22,3, **šesta kasačka trka:** Solvala (Z. Petrović) 1:19,3, Rosy Mas (S. Sremački) 1:19,5, Sanrio (N. Mašić) 1:18,9, Dunav SG (J. Popin) 1:22,0, **sedma kasačka trka, „Fliger derby”:** Clair de Lune (M. Pantić) 1:15,9, Isaac Newton AT (Z. Petrović) 1:16,1, Bonaparta (B. Mukić) 1:16,6, Happy Day (S. Dovijarski) 1:17,4, **osma kasačka trka**: Scania (N. Mašić) 1:17,6, Pitta Jet (A. Vereb) 1:17,1, Innera (Z. Petrović) 1:18,0, Pablo Yet (D. Katanić) 1:18,7, **deveta kasačka trka:** Angone Love (J. Vujović) 1:18,8, Justice Oaks (M. Radulaški) 1:23,1, Lukas (M. Tasić) 1:23,7, Benetton (I. Mukić) 1:27,7.

N. S.

Horoskop za jun

Poso: Iniciraćete dosta stvari za koje drugi nemaje gabarit, što će vas u tim poduhvatima koštat dosta energije, jel ćete ji sami morat svršavat, pa vam take inicijative u osnovi nisu dobar potez i morali bi se suzdržavat od tog.
Ljubav: Odvraćate pažnju sa bitni stvari trivijalnim uvridama koje vas dilimično spašavaje od odgovornosti za koju niko drugi ne želi i ne bi tribo čut.
Zdravlje: Zdravije se ranite.

Poso: Veliki entuzijazam zaminiće bojazan da ste na ispitu za koji niste sasvim spremni, iako opcija vraćanja unatrag neće bit moguća.
Ljubav: Vezujete stvari iz prošlosti za odluke koje triba donosit u sadašnjem vrimenu. Nemogućnost da se otisnete dalje od iskustava koja su vas ranije definisala pripisujete sebi sutrašnjicu koju ste poznavali i juče.
Zdravlje: Dosta dobro.

Poso: Radite tempom koji vam često ne ostavlja vrimena da se osvrnete na sve što ste dobro uradili, al ni da iz urađenog izvučete i po koju pouku. Težite uravnoteženju po ovom pitanju kad god je moguće.
Ljubav: Virujete da je kompromis ipak moguć oko stvari za koje ni jedna strana ne pokaziva dobru volju, pa su vam nade u tako štogod prilično neosnovane.
Zdravlje: Unosite više tečnosti.

Poso: Poslidice onog što niste mogli privest kraju ranije pratiće vas još nikо vrime, al zato budite strpljivi jer sve, pa i to, ima svoj rasplet. Budite u tome spremni i za nika neprijatna iznenađenja.
Ljubav: Volili bi prić priko niki stvari koje ste loše uradili, a da pritom za vas ne bude poslidica, partner, međutim, nije kratke pameti i taki pokušaj vam neće bit oprošten.
Zdravlje: Unosite više vitamina kroz ishranu.

Poso: Odvojite dovoljno vrimena da proanalizirate svoje postupke, jel u njima ne samo da se ogleda vaša narav, već i razlozi zašto uporno pravite iste pogriške. Iz nji morate naučit štogod što dosad niste.
Ljubav: Imate više neg dovoljno razloga da porazmislite na koji način da vezu izvučete iz ćorsokaka u koji je zapala tvrdoglavošću ne samo vašom već i druge strane, al nedostaje samokritičnosti da se krene od svoji grešaka.
Zdravlje: Izbigavajte stresne situacije.

Poso: Volite mislit da je sve što ste dosad postigli vaša zasluga i ničija više, al niko sebe nije izgradio brez direktne el indirektne podrške zajednice. Svist da u većoj el manjoj miri sve što jesmo dugujemo drugima, dovešće vas na pravi put odluka.
Ljubav: Nećkate se u situaciji kad bi morali bit cigurni šta su vam prioriteti, niko to neće umisto vas definisat, pa se zato posvitite toj problematiki da ne bi sebe kompromitovali na duže staze.
Zdravlje: Gubitak apetita.

Poso: Vodstvo koje vam se nameće ko pozicija iz koje jedino možete bit sigurni da ste na pravom putu, neće vam omogućit da realizujete sve što ste naumili jer taka pozicija ima i dodatne druge izazove na koje niste računali.
Ljubav: Adekvatnijim pristupom mogli bi napravit bolju atmosferu med vama i partnerom, al vam sujeta ne dozvoljava da priznate svoj dio krivice.
Zdravlje: Umanjite unos soli.

Poso: Pravite planove za stvari koje u samom startu očekivaje velik izazovi, zato je bolje da sa realnijim očekivanjima pristupite onom što je prid vama i sa više optimizma sumirate rezultate.
Ljubav: Ideje vam ne manjkaje u tom kako bi se tribali posvitit voljenoj osobi, al sve to padne u zapećak, jel vam obaveze uvik budu prioritet, što ne mož pridugo trajat.
Zdravlje: Budite više fizički aktivni.

Poso: Loše procine ne mogu se popravljat, ako se već krenilo u realizaciju, što ne znači da načinjenu štetu ne triba popravljat i svest na minimum. Jel sve što propuštite korigovat, nastaviće vam ne samo pravit štetu, već i urušavat ugled.
Ljubav: Vodite računa da budete korektni prema partneru, al vam u tom nedostaje i objektivnost da sagledate i nike postupke koji su vam promakli ko dobronamerni s vaše strane.
Zdravlje: Izbalansirano se ranite.

Poso: Imate dosta neistomišljenika o tom kako bi se tribali organizovat i to grubo mišanje u vaše nadležnosti ne bi smili svatit olako, al ni zavaravat sebe da će to samo od sebe pristat.
Ljubav: Čekaju vas lipa iznenađenja u pridstojećem periodu.
Zdravlje: Nesanica.

Poso: Koristite veliki dio pokretačke energije tamo di su rezultati minimalni, reorganizujte se i krenite sa novim pogledom na prioritete koje ste sebi zacrtali i od koji ne bi smili odustat prid problemima koje ćete svakako imat.
Ljubav: Nemate razloga za brigu, iako ste često zabrinuti zbog izjava partnera.
Zdravlje: Čuvajte se povrida u transportu.

Poso: Nosite dosta tereta iz prošli iskustava di ste morali odrađivat i dio posla koji nije bio vaš, pa vam povirenje u saradnju nije na visini. No, nema razloga da odbijete svaku pomoć koja je iskrena.
Ljubav: Imate dovoljno vrimena da odlučite u kojem smiru će ić vaša veza, al imajte u vidu i stav partnera.
Zdravlje: Vodite računa o navikama u ishrani.

T. K. M.

500 dinara

500 dinara

500 dinara

500 dinara

500 dinara

500 dinara

500 dinara

500 dinara

350 dinara

1.500 dinara

Knjige u izdanju Bunjevačkog informativnog centra možte naručit na telefon 024/523-505, po navedenim cinama i nuz poštanske troškove.

KUD „Bunjevka"
Subotica

V Panel konferencija

„Usmeno narodno blago, običaji i tradicija bački Bunjevaca"

Inicijative za upis elemenata u Nacionalni registar nematerijalnog kulturnog nasliđa Republike Srbije i pridlozi za upis na Reprezentativnu listu nematerijalnog kulturnog nasliđa čovičanstva UNESCO-a

16. juni 2017. godine - Art bioskop „Lifka" Subotica - Svečana bioskopska sala

Program V Panel konferencije:

10:00 - 10:30 Registracija učesnika V Panel konferencije - priprema učesnika konferencije
10:30 - 11:00 Konstituisanje radne grupe za zaključke
11:00 - 12:30 **Svečano otvaranje V Panel konferencije i izložbe**
- pozdravni govor rukovodioca projekta Kate Kuntić
- promovisanje zbornika i kataloga - koordinator projekta Tamara Babić
- obraćanje pridsidnice NSBNM dr Suzane Kujundžić Ostojić
- stručno izlaganje na temu: „Priprema predloga elemenata NKN za upis u Nacionalni registar Srbije", Centar za nematerijalno kulturno nasleđe Srbije, regionalni koordinator dr Slavica Vujović

12:30 - 13:00 Pauza za kafu
13:00 - 14:30 Pridstavljanje inicijativa nematerijalnog kulturnog nasliđa:
- **„Bunjevački svatovi"** - referat Mijo Mandić, zaštitar: KUD „ Bunjevka", Subotica. *(uz video projekciju)*
- **„Veliko bunjevačko prelo"** - referat Tamara Babić, zaštitar: UG „Bunjevačka kasina", Subotica *(prezentacija uz video projekciju)*
- **„Prisnac" i „Tarana"** tradicionalna bunjevačka ila - referat Branko Pokornić, zaštitar BKC „Bajmok" *(prezentacija uz video projekciju)*
- **„Bunjevačke narodne igre"** - referat Antuš Romić, zaštitar: KUDŽ „Bratstvo" Subotica, *(prezentacija uživo)*
- **Bunjevački običaj „Priskakanje vatre na Sv. Ivana Cvitnjaka"** - referat Nela Ivić, zaštitar: UG „Bunjevačka vila" Mala Bosna. *(prezentacija uz video projekciju)*
- **„Tradicionalno oblačenje, češljanje, povezivanje i običajno kićenje kod Bunjevaca"** referat Kata Kuntić, zaštitar: KUD „Bunjevka" - Subotica

14:30 - Donošenje zaključka sa V Panel konferencije i koncipiranje Zbornika radova sa V Panel konferencije

17. juni 2017. g. – Otvoreni univerzitet Subotica - Svečana sala *(prvi ulaz)*

Interaktivna radionica - seminar na temu:
„Tradicionalno oblačenje, češljanje, povezivanje i običajno kićenje kod Bunjevaca"

9:30 - 10:00 Registracija i priprema učesnika Interaktivne radionice – seminara V Panel konferencije
10:00 - 11:00 **Svečano otvaranje**
11:00 - 12:30 - prezentacija i obuka tradicionalnog češljanja – moderator Silvija Nađzedi
- prezentacija i obuka tradicionalnog oblačenja – moderator Kata Kuntić

12:30 - 13:00 Pauza za kafu
13:00 - 15:00 - prezentacija i obuka tradicionalnog povezivanja – moderator Kata Kuntić i Marija Bošnjak
- prezentacija i obuka tradicionalnog običajnog kićenja– moderator Kata Kuntić

Republika Srbija
Ministarstvo kulture i informisanja

Grad Subotica

Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine

Bunjevački informativni centar

PROGRAM

Obilužavanja nacionalnog praznika Bunjevaca
„Dan Dužijance 2017.”

pod pokroviteljstvom Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, u organizaciji Ustanove kulture „Centar za kulturu Bunjevaca” i bunjevački udruženja

25. april
„Posvećenje žita na Sv. Marka” u Somboru
u organizaciji UG „Bunjevačko kolo” – Sombor i BKC „Lemeški Bunjevci“ – Svetozar Miletić

24. jul
„Priskakanje vatre na Sv. Ivana Cvitnjaka” u Maloj Bosni
u organizaciji UG „Bunjevačka vila” – Mala Bosna

1. jul
„Ris” u Ljutovu
u organizaciji UG „Bunjevci Ljutovo” – Ljutovo

15. jul
„Slamarska kolonija Aleksandrovo” u Aleksandrovu
u organizaciji KUD „Aleksandrovo”

16. jul
„Dužionica” u Čonoplji
u organizaciji UK „Centar za kulturu Bunjevaca” Subotica i Regionalne kancelarije NSBNM u Somboru

23. jul
„Dužionica” u Somboru
u organizaciji UG „Bunjevačko kolo” – Sombor

14. avgust
Izložba „Dužijanca” u Subotici
u organizaciji KUD „Bunjevka” – Subotica

15. avgust
Centralna svečanost, proslava nacionalnog praznika „Dan Dužijance” u Subotici
– doček zvanica i gostivi isprid Gradske kuće
– svečani defile učesnika od Bunjevačke matice
– Veliko kolo na centralnom trgu isprid Gradske kuće
– polaganje cvića na bistu BlaškaRajića
– Svečana akademija povodom obilužavanja nacionalnog praznika Bunjevaca „Dan Dužijance” u Velikoj većnici Gradske kuće u Subotici
– „Bandašicinokolo” u restoranu „Spartak S” u Subotici